

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא = מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחר/ים בתושבע"פ.**

1.1 ויקרא בחקתי כו,ג

ויקרא בחקתי כו,ג:

וְאֶכְלְתֶם יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי חֲרָשׁ הוֹצִיאֵוּ:

יִשְׂרָאֵל – זקף-גדול, [תורה שלמה [קא] בבלי בבא בתרא צא,ב] ... ואע"פ שהישן טפי מעלי (מעולה הרבה) יוציאוהו מפני החדש שהחדש ראוי להתיישן טפי מן הישן שכבר נתיישן.

- טט – זקף-גדול בתפקיד שתיים מול אחד, כגון הישן טיבו בדרגה 1 והחדש יעלה עליו וטיבו יהיה בדרגה 2.

ויקרא בחקתי כו,ג:

אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵהַיָּם לַחֹם עֲבָדִים

וְאֲשַׁבֵּר מִטַּת עַלְכֶם וְאוֹלַךְ אֶתְכֶם קוֹמְמוֹת: {פ}

אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם - גרשיים מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, כמו בפרשת ציצת ושניהם בהקשר של יציאת מצרים, כי הקב"ה בכבודו ובעצמו פעל גאולת מצרים וכך יהיה בגאולה העתידה ע"י הקב"ה בעצמו, [תורה תמימה [נט] בבלי מגילה יא,א] ... כי אני ה' א-לקיהם - לעתיד לבוא, שאין כל אומה ולשון יכולים לשלוט בהם.

וזאת גם ההבטחה ב-**ויקרא בחקתי כו,ד:**

וְאֶרְפָּגְם זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֲבוֹתָם לֹא־מְאַסְתִּים וְלֹא־נִעְלָתִים לְכָל־תָּוֶם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּם

כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

ויקרא בחקתי כו,כה – כו:

יְכַהֵן וְהִבְאִיתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית וְנֶאֱסַפְתֶּם אֶל־עַרְיִכֶם

וְשַׁלַּחְתִּי דָבָר בְּתוֹכְכֶם וְנִתְתֶם בְּיַד־אוֹיֵב:

[תורה שלמה [קנד] בבלי שבת לג,א] - **נְקָם בְּרִית... בְּשִׁבְרֵי לָכֶם מִטַּה־לָּחֶם** בעון עינוי הדין ועיות הדין וקלקול הדין ובטול תורה וגו'... (כו,מג) **יַעַן וּבִיַעַן בְּמִשְׁפָּטֵי מְאֹסוֹ** (הרי עינוי ועיוות וקלקול בכלל),

- ב-[כה] וְהִבְאִיתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב – רביעי, אפשר מרמז לארבע סיבות לנאמר בהמשך **נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית** (א) בעון עינוי הדין; (ב) ועיות הדין; (ג) וקלקול הדין; (ד) ובטול תורה.

יְכַהֵן לָכֶם מִטַּה־לָּחֶם

וְאֶפְרָ עֵשֶׂר נָשִׁים לְחֶמְכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד וְהִשִּׁיבּוּ לְחֶמְכֶם בְּמִשְׁקֶל

וְאֶכְלְתֶם וְלֹא תִשְׁפְּעוּ: {ס}

בְּשִׁבְרֵי לָכֶם מִטַּה־לָּחֶם – מונח זרקא סגול וְאֶפְרָ – תלישא-גדולה -

לימוד אלפניו וְלֹא־חֲרָוּ ע"פ [הזוהר] פתח אליהו ... אנת הוא דאפיקת עשר תקונין וקרינן עשר ספירן לאנהגא בהון עלמין וגו' **בְּשִׁבְרֵי לָכֶם מִטַּה־לָּחֶם** – מונח זרקא סגול, כעין גורע ו/או מוסיף מהענין על הענין שהוא בין היתר שתי קבוצות של עשר ספירות (דעיגולים ודיושר) וצירופים בתוך כל קבוצה המרומוזות במלים ובטעמי **עֵשֶׂר נָשִׁים לְחֶמְכֶם** – מונח מהפך פשטא, (מונח עשוי לרמז לרובי סדרות של מהפך פשטא מונח זקף-קטן) בהם נברא העולם ובהם הוא מונהג.

בְּשִׁבְרֵי לָכֶם מִטַּה־לָּחֶם – מונח זרקא סגול, תבנית זאת היא כתבנית מונח זרקא סגול הראשון בתורה בר' א,ד "ויעש א-לקים את-הרקיע" ומרמז לענין בריאת העולם, וגם כתבנית "והיה לכם לציצית" שאף הוא בין היתר מרמז לבריאת העולם.

אדם הוא חלתו של עולם שנברא ככעין קמיצה (תה' קלט,ה) **אֶחָד וְנָקְדָם צְרַתְנִי וְהִשַּׁת עָלַי כַּפְּכָה:** ובני ישראל כממשיכי אדם

הראשון מצווים להפריש חלה וזה קשר אחד בין דרך הסוד להסבר ההלכתי הבא. סוגיית העושה עיסה לחלקה בבצק

[שולחן ערוך יורה דעה סימן שכו]

[סעיף א] שתי עיסות שיש בשתייהן שיעור החייב בחלה, ואין באחת מהן כשיעור, ונגעו זו בזו אן ונשכו זו את זו, א אם היו של שנים, אפילו הם ממין אחד, ב פטורים מן החלה, ב] שסתם שנים מקפידים. ואם ידוע שאינם מקפידים על עירוב העיסות, הרי אלו מצטרפות. וגו'

[סעיף ב] נחתם ד שעשה עיסה לעשותה שאור (א) לחלקה, חייבת בחלה, ו] שאם לא תמכר יעשנה פת. ה אבל (שאר אדם) <ב> העושה עיסה (ב) לחלקה בבצק, פטורה.

[ש"ך יורה דעה סימן שכו ס"ק ה] אבל שאר אדם העושה עיסה לחלקה בבצק - לאנשים הרבה שלא יהא באחת מהן שיעור חלה פטורה אבל אין דעתו לחלק בצק אע"פ שדעתו לחלקה אחר אפייה חייבת:

בסיוע הרב י"מ רושצקי הי"ו: "הש"ך עוסק ביהיד, ויש לומר שכל שכן אם הם שותפים בבצק ובפרט כשכל אחד הביא את הבצק מביתו ומערבים בבצק עד שנעשה שיעור של הפרשת חלה, ואופים ביחד, ודעתם לקחת כל אחד את חלקו אחר האפיה ולא מקפידים לקחת חלקם מבצקם דווקא, אז יפרישו חלה בברכה לזכות כל המשתתפים. מקורות: שו"ת מנחת יצחק ח"ח סימן מב, לקט העומר פרק יב הערה א.

ונסביר הפסוק **(ויקרא בחקתי כו,כו)** לדעת המחייבים בחלה

בְּשִׁבְרֵי לָכֶם מִטַּה־לָּחֶם – מונח זרקא סגול, כעין מוסיף ו/או כעין גורע מהענין על הענין. כאן מניח עיסה שאין בה שיעור חלה

ומוסיף עיסות של אחרים שאין בכל אחת שיעור חלה, וְאֶפְרָ – תלשא, בתפקיד אלפניו שנאסף שיעור בצק החייב הפרשת חלה, וְאֶפְרָ – תלשא, בתפקיד לאחרייו שתולש מחיצת בעלות - שלא מקפידים לקחת את העיסה שלהם, ומערבן לעיסה אחת. ואו וְאֶפְרָ – תלשא בתפקיד

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבו; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא – מאריך, רבו; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שני ואו רבו ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבו, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

בעל בחינה נעלה זו ברכת הפרשת חלה, ובתפקיד תולש גורע מהעיסה – מפריש חלה בברכה.

ואותן נשים צדקניות שבפסוק גם בנסבות הקשות של התוכחה, היו עריבות זו לזו ולא הקפידו על עיסתם דווקא, לכן זכו למצוות הפרשת חלה בברכה למרות שלכל אחת לא היה שיעור לעצמה.

ויקרא בחקתי כו, לד:

**[לד] אַז תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת־שִׁבְתֶּיהָ כִּלְ יַמֵּי הַשָּׁמַיִם וְאַתֶּם בְּאֶרֶץ אֲבוֹתֵיכֶם
אֶת־תְּשֻׁבַת הָאָרֶץ וְהִרְצַתְּ אֶת־שִׁבְתֶּיהָ:
[לה] כִּלְ יַמֵּי הַשָּׁמַיִם תִּשְׁבֹּת
אֶת־אֲשֶׁר לֹא־שָׁבְתָה בְּשִׁבְתֵיכֶם בְּשִׁבְתְּכֶם עָלֶיהָ:
[לד] אֶז – תלישא-קטנה תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת־שִׁבְתֶּיהָ – קדמא ואולא רביע ...**

- **(כו, לד) אֶז** – תלישא-קטנה ... **כו, לה** לֹא־שָׁבְתָה – תביר, תבנית טעמים תלישא-קטנה ... תביר רמז לחישוב חשובוני, אותו מחשב רש"י להיות שבעים שנה של גלות בבל שהן כנגד ע' שנות שהארץ לא שבתה. חוסר השביתה מורכב מסדרת שנות השמיטה שלא קיימו ומסידרת שנות יובל שלא קיימו בשנים שהכעיסו ישראל בארצם לפני המקום.
- (ויקרא בחקתי כו, לה) אֶת** – מונח אֲשֶׁר לֹא־שָׁבְתָה בְּשִׁבְתֵיכֶם – דרגא תביר טפחא, בתפקיד קבוצת פרטים המצטרפים ביחד, **אֶת** – מונח, מרמז על שתי קבוצות כאלה

פ' רש"י **אֶת אֲשֶׁר לֹא־שָׁבְתָה** – שבעים שנה של גלות בבל הן היו כנגד שבעים שנות השמיטה ויובל שהיו בשנים שהכעיסו ישראל בארצם לפני המקום ארבע מאות ושלשים שנה. שלש מאות ותשעים היו שני עונם משנכנסו לארץ עד שגלו עשרת השבטים, ובני יהודה הכעיסו לפני ארבעים שנה משגלו עשרת השבטים עד חרבות ירושלים, הוא שנאמר ביהזקאל "ואתה שכב על צדך השמאלי" וגו' "וכלית את אלה ושכבת על צדך הימני ונשאת את עון בית יהודה ארבעים יום" (ד, ד-ו). ונבואה זו נאמרה ליחזקאל בשנה החמישית לגלות המלך יהויכין; ועוד עשו שש שנים עד גלות צדקיהו, הרי ארבעים ושש. ואם תאמר 'שנות מנשה חמשים וחמש היו' (ראה מ"ב כא, א) – מנשה עשה תשובה שלשים ושלש שנה, וכל שנות רשעו עשרים ושתיים שנה, דכתיב "ויעש אשרה כאשר עשה אחאב" (שם, ג), ואחאב מלך עשרים ושתיים שנה, כמו שאמר ב'אגדת חלקי' (סנה' קג, א), ושל ארון שתיים (ראה מ"ב לג, כא), ואחת עשרה ליהויקים, וכנגדן לצדקיהו. צא וחשוב לארבע מאות ושלשים ושש שנה שמיטין ויובלות שבהם, והם שש עשרה למאה, ארבע עשרה שמיטין ושני יובלות, הרי לארבע מאות שנה – ששים וארבע, לשלשים ושש שנה – חמש שמיטות, הרי שבעים חסר אחת; זו היתירה שנכנסו בשמיטה המשלמת לשבעים, ועליהם נגזר שבעים שנה שלמים. וכן הוא אומר בדברי הימים **(דה"ב לו, כא) עַד־רִצְתָה הָאָרֶץ אֶת־שִׁבְתֹתֶיהָ ... לְמַלְאוֹת שְׁבַעִים שָׁנָה**.

מהכניסה לארץ ישראל ועד חורבן בית ראשון עברו 850 שנה (שהם כמו י"ז יובלות). החלו לספור שמיטין ויובלות מהשנה ה-15 מהכניסה לארץ אחרי כיבוש וחלוקה. מפ' רש"י לפסוק (כו, לה) ומהרמב"ם (הל' שו"י פ"ה, ה"ג) ומאנצ' תלמודית כב, יובל, טור קכב ע"פ ברייתא ערכין יב, משמע שמנו 836 שנה ברצף עד לחרבן בית א. ואף שאחרי גלות עשרת השבטים לא הייתה חובת יובל, לפחות 71 שנה, עד לחזרת כל או רוב עשרת השבטים ע"י ירמיהו, בכל זאת מנו כדי לקדש שמיטות כסדרן אף שאין כל יושבי הארץ עליה. מתוך אותן 836 שנה, 390 שנה (בדילוגין) היו בעון עד גלות ישראל, ועוד 46 שנה (בדילוגין) של עון יהודה עד חרבן (22 ראשונות של מלכות מנשה, ועוד 2 של ארון, ודלג על מלכות יאשיהו, וצירף 23 שנה של מלכות יהוקים, יהויכין וצדקיהו) סה"כ 436 שנה של עון ואי קיום שמיטין ויובלות, נותרו 414 שנה זכות. זה בערך חצי זכות חצי עון, ולכן הסכוי שדוקא שנת שמיטה או יובל נשמרה שוה לסכוי שלא נשמרה. אז במקום לבדוק ברצף היסטורי האם שמיטה ויובל נשמרו, רש"י חישב כאילו יש רצף של עון, והתקבל כי ב-400 שנה יש 64 שמיטין ויובלות, ועוד חמש שמיטין מ-36 שנה בדילוגין של עון יהודה בסה"כ 69 שמיטין ויובלות שלא נשמרו, ושמיטה אחת על חשבון השנה היתירה שנכנסו בשמיטה המשלמת לשבעים, ועליהם נגזר שבעים שנה שלמים.

ויקרא בחקתי כו, מב:

[מב] וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֶף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶף אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזַכֵּר: וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֶף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶף אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזַכֵּר: ... ביצחק לא נאמר זכירה, אלא רואין את עפרו כאלו הוא צבור על גבי המזבח. בעה"ט ... ביצחק לא כתיב ביה זכירה לפי שאפרו צבור לפני הקב"ה וגו'.

תורה תמימה הערה (נו) כי ענין העקידה נראית לפנינו תמיד כש"כ (בר' ו'רא) ה' יראה, ובדברים שרואים לעינינו לא שייך זכירה וְאֶף – תלישא-קטנה (=תרסא), בתפקיד במחיצת הקב"ה **אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק** – קדמא ואולא, ברית יצחק, היא העקידה נראית לפני הקב"ה תמיד כי אפרו של יצחק כאלו צבור ע"ג המזבח, וטעם תרסא מרמז על כעין מחיצת המזבח, וכעין מחיצת הקב"ה, וקדמא ואולא מלמד על כעין כלל שתמיד הקב"ה מקדים ורואה עקידת יצחק.

- **וְאֶף – קדמא** כי הכתוב לא על הסדר, **תו"כ ויק"ר פלו' –** למה נאמרו האבות אהורנית? לומר אם אין מעשה ביעקב כדאי הם מעשי יצחק ואם אין מעשה יצחק כדאי הם מעשי אברהם, כדאי הוא מעשה כל אחד ואחד שיתלה כל העולם בגינו
- **אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזַכֵּר** – דרגא תביר טפחא – כעין קבוצת פרטים המצטרפים ביחד, היינו זכות אבות ביחד עבור הבנים, מלמד ששלשת שקולין זה כזה, שרשרת תלות ביחד ולחוד כדאי הוא מעשה כל אחד ואחד שיתלה כל העולם בגינו

ויקרא בחקתי כו, מג – מו:

[מה] וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רְאשֵׁינִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי־אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַנְּזֻזִים לְהִנֹּחַ לָהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי יי: תורה שלמה [רלט] מדרש חפץ ... הוֹצֵאתִי־אֹתָם אִף מִשָּׁה אֶהְרֹן וּמִרִים [רמ] לִקַּח טוֹב לְהִיּוֹת לָהֶם לֹא־לִקְיָם אֲנִי ה' – ברית הוא לישראל שלא יכפרו בשם הנכבד וגו'

- טט – **הוֹצֵאתִי־אֹתָם** דרשה לקראו **הוֹצֵאתִי־אֹתָם**, הוצאתי בשורוק, אתם – בחיריק, היינו בחינה נעלה המכוון לשם ה' שיצא עמם ממצרים, כעין גאל עצמו מגלות הקה"ל הזה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גריש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא = מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפקא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בר"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – פחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.2 ויקרא בחקתי כז,א

ויקרא בחקתי כז,א - ב:

[א] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: [ב] דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יַפְלֵא גֵדֶר בְּעַרְפָּךָ נִפְשֶׁת לְה':

ראה במדבר ו,א-ב:

[א] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: [ב] דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אֹ-אִשָּׁה כִּי יַפְלֵא לְגִדְרָהּ גֵדֶר נִזְוֵר לְהַזְוֵר לְה':

ספרא בחוקותי פרשה ג

(א) **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** מעריכים ואין העכו"ם מעריכים, יכול לא יהו נערכים ת"ל **אִישׁ** דברי ר"מ, א"ר מאיר אחר שהכתוב אחד מרבה וכתוב אחד ממעט, מפני מה אני אומר נערכים אבל לא מעריכים, שריבה מדת הנערכים ממדת המעריכים, שהרי חרש שוטה וקטן נערכים אבל לא מעריכים. (ב) ר' יהודה אומר **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** נערכים ואין העכו"ם נערכים, יכול לא יהו מעריכים ת"ל **אִישׁ**, א"ר יהודה אחר שהכתוב אחד מרבה וכתוב אחד ממעט, מפני מה אני אומר מעריכים אבל לא נערכים, מפני שריבה מידת המעריכים ממדת הנערכים שהרי טומטום ואנדרוגינוס מעריכים אבל לא נערכים. (ג) אי בני ישראל יכול אין לי אלא בני ישראל, מנין לרבות את הגרים ואת העבדים ת"ל **וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, אִישׁ** פרט לקטן, או יכול שאני מוציא את הקטן שיש בו הפלייה ת"ל **כִּי יַפְלֵא, כִּי יַפְלֵא**, נאמר כאן **גֵדֶר** ונאמר להלן (במ' ו,ב) **גֵדֶר** מה **גֵדֶר** האמור כאן **כִּי יַפְלֵא** אף **גֵדֶר** האמור להלן **כִּי יַפְלֵא**, ומה (במ' ו,ב) **גֵדֶר** האמור להלן **כִּי יַפְלֵא** אף **גֵדֶר** האמור להלן **כִּי יַפְלֵא** אף **גֵדֶר** האמור כאן בל תאחר לשלמו.

[א] וַיְדַבֵּר ה' – מרכא טפקא **אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר** – מרכא סלוק, כעין רבוי והגבלה. ונראה כי גם כאן מלת **לֵאמֹר** עם טעם סלוק בתפקיד הגבלה עשויים להידרש כעין "לאו אמור", ללמד שבפרשה הבאה למרות לשונה החיובית יש לאו שבמהותו יש מחלוקת: (א) **כִּי יַפְלֵא יִשְׂרָאֵל** מעריכים ואין העכו"ם מעריכים וגו' דברי ר"מ, (ב) ר' יהודה אומר **כִּי יַפְלֵא יִשְׂרָאֵל** נערכים ואין העכו"ם נערכים

דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר לרבי מאיר יש פחות מעריכים שריבה מדת הנערכים ממדת המעריכים, **וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם** – מונח זקא-קטן, בתפקיד 1 + 2, לרבי מאיר דרוש שלוש נוספים בנערכים בבני ישראל שהרי חרש שוטה וקטן נערכים אבל לא מעריכים. (ולכן גם עכו"ם רק בנערכים) **דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר לרבי יהודה יש פחות נערכים שריבה מידת המעריכים ממדת הנערכים **וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם** – מונח זקא-קטן, בתפקיד 2, לרבי יהודה דרוש שני נוספים במעריכים בבני ישראל שהרי טומטום ואנדרוגינוס מעריכים אבל לא נערכים. (ולכן גם עכו"ם רק במעריכים) **אִישׁ** – זקא-גדול, בתפקיד שתי הלכות באופן אחד והלכה אחת באופן אחר, לרבי מאיר רק בני ישראל מעריכים (הרי 1) לעומת ובני ישראל ועכו"ם נערכים (הרי 2), לרבי יהודה בני ישראל ועכו"ם מעריכים (הרי 2) ורק בני ישראל נערכים (הרי 1). **אִישׁ** – זקא-גדול, בתפקיד שלוש, לרבי יהודה המעריכים כולל שלושה איש, טומטום ואנדרוגינוס

מה **גֵדֶר** האמור כאן (וי' בח' כז,ב) **כִּי יַפְלֵא** אף **גֵדֶר** האמור להלן (במ' ו,ב) **כִּי יַפְלֵא**, (וי' בח' כז,ב) **גֵדֶר** – אתנה, מגביל לנדר של מי שיודע להפלות (יודע למי נודרים) והוא סמוך לאיש היינו ילד בן 12 – 13 שנה וילדה בת 11 – 12 שנה, ופי' **רל"ג ויקרא כז,ב** ... והיה לחושב שיחשוב שלא ינהג זה הדין אלא בגדולים, ולזה אמר אחר כן כי יפליא, רוצה לומר, שמצת אשר מדרכו שיפליא, יכנס בחק זאת המצוה.... והנה שער חכמים (ספ"ב כב), שזה י שלם בכמו שנה אחת קודם היותו גדול, וזה יהיה כשידור הקטן מעצמו; **גֵדֶר** האמור להלן בל תאחר לשלמו; **גֵדֶר נִזְוֵר** – מונח זקא-קטן, אפשר כי המלה יתירה לדרוש ממנה כעין היקש (כעין גזרה שוה) לחיוב בל תאחר לערכין

דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר **[רש"י עה"ת]** ליתן ערך נפשו לומר ערך דבר שנפשו תלויה בו עלי. ופירש **[שפת"ח]** לאפוקי יד ורגל שאין נפשו תלויה בו (כעין יצא להקל ולא להחמיר כ') אם אמר ערך יד או ערך רגל לא אמר כלום ופטר מכלום.

ויקרא בחקתי כז,ב: **דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יַפְלֵא גֵדֶר בְּעַרְפָּךָ נִפְשֶׁת ה':**

אִישׁ – זקא-גדול, שלושה אנשים בנדרים א' גדול ב' הסמוך לאיש, בן 12 – 13, ג' גוי שיודע להפלות: שישאל שכשיגדל יבוא לכלל **בל-יחל**, הפלאתו תלויה בגדלותו, שכשאינו בבל יחל אינו בהפלאה, אבל גוי שאינו ראוי לבוא לכלל **בל-יחל**, אין הפלאתו תלויה בגדלותו.

גדול שאינו יודע להפלות – שאינו יודע לשם מי נדר – אף על פי שבישראל דבריו קיימים, בגוי שאינו יודע להפלות, אין נדריו כלום, שנתמעט מ**אִישׁ כִּי יַפְלֵא** האמור בפרשת ערכין, **[אנציקלופדיה תלמודית כרך ה, [גוי] טור שח]** הכל מודים (גויים) נודרים ונידרים³⁵⁶, שאם אמר דמי עלי או דמי פלוני עלי, נותן כפי נדרו – כמה שהנידר שוה כעבד הנמכר בשוק³⁵⁷ – ואינו נופל ללשכה, שאין מקבלים מן הגוים נדבה או נדר לחזק את בדיק הבית, משום לא לכם ולנו³⁵⁸, ומה יעשה בהם, יבדוק את הגוי על דעת מי נדר, אם נדר על דעת ישראל יוציאוהו ב"ד כמה שיראה להם חוץ מבדיק הבית, ואם אמר לשמים נדרתי, יגנוזו³⁵⁹. ויש סוברים שנדריהם אינם נגנוזים אלא הולכים לבדק הבית³⁶⁰. ויש מפרשים נודרים ונידרים שאמרו בקדשי מזבח, אבל קדשי בדיק הבית לר' מאיר שסובר **לא לכם ולנו** אינם נודרים³⁶¹.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שנוי רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ויקרא בחקתי כז,א – ו:

[א] וידבר ה' אל-משה לאמר: [ב] דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם איש כי יפלא נדר בערפך נפשת לה': [ג] והנה ערפך הזכר מן עשרים שנה ועד בן-ששים שנה והנה ערפך חמשים שקל כסף בשקל הקדש: [ד] ואם נקבה היא והנה ערפך שלשים שקל: [ה] ואם מן-חמש שנים ועד בן-עשרים שנה והנה ערפך הזכר עשרים שקלים ולנקבה עשרת שקלים: [ו] ואם מן-חדש ועד בן-חמש שנים והנה ערפך הזכר חמשה שקלים כסף ולנקבה ערפך שלשת שקלים כסף:

ויקרא בחקתי כז,ז:

ואם מן-ששים שנה ומעלה אם-זכר והנה ערפך חמשה עשר שקל ולנקבה עשרה שקלים:

משנה ערכין פ"ד [מ"ד] שנים בנידר כיצד ילד שהעריך את הזקן נותן ערך זקן וזקן שהעריך את הילד נותן ערך ילד וערכים בנערך כיצד איש שהעריך את האשה נותן ערך אשה ואשה שהעריכה את האיש נותנת ערך איש והערך בזמן הערך כיצד העריכו פחות מכן חמש ונעשה יותר על בן חמש פחות מכן עשרים ונעשה יותר על בן עשרים נותן כזמן הערך [ה] יום שלשים כלמטה ממנו שנת חמש ושנת עשרים כלמטה ממנה שנאמר (וי' בחק כז,ז) **ואם מן-ששים שנה ומעלה אם-זכר** הרי אנו למדים בכולם משנת ששים מה שנת ששים כלמטה ממנה אף שנת חמש ושנת עשרים כלמטה ממנה הן אם עשה שנת ששים כלמטה ממנה להחמיר נעשה שנת חמש ושנת עשרים כלמטה ממנה להקל תלמוד לומר (וי' בחק' כז,ז) **שנה** (אחרי סיום 60) (וי' בחק' כז,ג) (מבין עשרים) **שנה** (ועד בן-ששים שנה) (תוספת טט (וי' בחק' כז,ה) בין 5 לבין 20 **שנה**) לגזרה שוה מה שנה האמורה בשנת ששים כלמטה ממנה (טט (וי' בחק' כז,ג) להחמיר) אף שנה האמורה בשנת חמש (טט (וי' בחק' כז,ו) להקל (וי' בחק' כז,ה) להחמיר) ושנת עשרים כלמטה ממנה בין להקל (טט(וי' בחק' כז,ה) בין להחמיר (טט (וי' בחק' כז,א) **רבי אלעזר אומר עד שיהיו יתרות על השנים חדש ויום אחד:**

ואם - תלישא-גדולה, ללמד שבכתוב אלפניה לפני-כן יש לדרוש שיעור (זמן) ומחיצה (נקודת מעבר בין ערכים שונים). אופן דרישת שיעור ומחיצה זאת הוא שיש ללמוד אותו מהפסוק הזה ולהעבירו אל הכתוב בפסוקים לפניו, והלימוד הוא בדרך של היקש המרומו בתבנית טעמי כתוב **אם-זכר והנה ערפך** - פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים בתפקיד היקש, מקיש משנת 60 אל השנים האחרות המציינות מעבר והכתובות בפסוקים **ויקרא בחקתי כז,א - ו**, כנלמד ב-**משנה מסכת ערכין פ"ד מ"ד** ככולם משנת ששים מה שנת ששים (טט – עד ערב יום הולדתו ה-61) כלמטה ממנה אף שנת חמש ושנת עשרים כלמטה ממנה ללמד שמספר השנה משמע עד ועד בכלל, ואחרי שעברה שנה זאת נקרא ומעלה.

לרבי אלעזר **ואם** - תלישא-גדולה, הוא כמו רבנן לעיל אבל יש להוסיף בכל נקודת מעבר שיעור של חדש ויום אחד ע"פ הנלמד ב-**בבלי ערכין יח,ב** (טט- כגון בבני לוי) (**במדבר ג,טו**) חודש ומעלה (**כל-זכר מן-החדש ומעלה**), מה להלן מבין חודש ויום אחד, אף כאן חודש ויום אחד.

ומקיש - כשם שמוסיף עוד חדש ויום אחד אחרי יום ההולדת ה-61 ומחיצה (מעבר בשווי הערך) כך מוסיף בנקודות הזמן האחרות, ההיקש המרומו בתבנית טעמי כתוב **אם-זכר והנה ערפך** - פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים בתפקיד היקש, מקיש משנת 60 אל השנים האחרות המציינות מעבר והכתובות בפסוקים **ויקרא בחקתי כז,א - ו**, כמאמרו במשנה רבי אלעזר אומר עד שיהיו יתרות על השנים חדש ויום אחד וכן ב- **ספרא בחוקותי פרשה ג יב**) ר"א אומר מנין לחודש א' יום אחר החדש הרי הוא כשנת ששים ת"ל ומעלה, נאמר כאן ומעלה ונאמר להלן ומעלה מה ומעלה האמור להלן חדש א' יום אחד אחר החדש, אף כאן חדש א' יום א' אחר החדש הרי היא כשנת ששים. (**יג**) אין לי אלא לאחר ששים אחר חמש אחר עשרים מנין ודין הוא חייב אחר ששים וחייב אחר חמש ואחד עשרים, מה אחר ששים חדש א' ויום א' אחר החדש הרי הן כשנת ששים אף אחר חמש ואחר עשרים חודש אחד ויום אחד אחר החדש הרי הן כשנת חמש ושנת עשרים.

רבי אלעזר נוקט בתוספת זמן דומה גם בגיל פר **תוספתא פרה (צוקרמאנדל) פ"א הלכה א** פר בן עשרים וארבעה חודש ויום אחד הרי זה פר שלם ור' אלעזר אומר נותנים לו שלשים יום אחר עשרים וארבעה חודש שכל מקום שני' פר בן בקר בן שתי שנים פר סתם בן שלש שנים ועד בן חמש שנים

ואם - תלישא-גדולה, בתפקיד שיעור ומחיצה **פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרק לח** ללמדך ששנתות (סימני מחיצה לערכים) היו השקלים לצורך הערכים, עד כאן למבן חדש, עד כאן למבן ששים, **פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרק לח** ולמה נחלקו בפסוק לארבעה חלקים, שנאמר עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים כנגד ארבעה חלקי עירובין שבתורה, אם מבן חדש עד בן חמש שנים, ואם מבן חמש עד בן עשרים שנה, ואם מבן עשרים עד בן ששים שנה, **ואם מן-ששים שנה ומעלה**, ללמדך ששנתות היו השקלים לצורך הערכים, עד כאן למבן חדש, עד כאן למבן ששים, כדרך שהיה במדות ההיין, בהין היה שנתות עד כאן לאיל, עד כאן לכבש, עד כאן לפר,

בבלי ערכין יח,ב

אפי' תימא רבי, שקולי משקלי קראי, מכדי כתיב: (**וי' בחק' כז,ו**) **מבן-חדש ועד בן-חמש שנים**, תו (**וי' בחק' כז,ה**) מבן חמש (ועד בן כ') (טט) - **ואם מן-חמש שנים ועד בן-עשרים שנה** למה לי? הילכך אישתקלו להו. ר"א אומר: עד שיהו יתירות על השנים חודש ויום אחד. תניא, ר"א אומר: נאמר כאן למעלה (**וי' בחק' כז,ו**) **ומעלה** ונאמר להלן (טט- כגון בבני לוי) (**במדבר ג,טו**) חודש ומעלה (**כל-זכר מן-החדש ומעלה**), מה להלן מבן חודש ויום אחד, אף כאן (מבן) חודש ויום אחד.

מבן-ששים שנה ומעלה - קדמא מהפך פשטא, ליבא האפיון שלפניו להודיע שגם אחרי שנים ששים **משנה מסכת ערכין פ"ד מ"ד** הערך

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג, **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, בצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

(שנותנים הוא כ-) בזמן הערך כיצד העירכו פחות מבין חמש ונעשה יותר על בן חמש פחות מבין עשרים ונעשה יותר על בן עשרים נותן כזמן הערך.

1.3 ויקרא בחקתי כו,א (התשע"ג)

ויקרא בחקתי כו,א: אַיִן ה' אֱלֹהֶיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהֵיטֵד לְהֵם עֲבָדִים וְאֲשַׁבֵּר מִטַּת עַלְכֶם וְאוֹלֶךְ אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוֹת: פ

אַיִן ה' אֱלֹהֶיכֶם – גרשיים מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, כמו בפרשת ציצת ושניהם בהקשר של יציאת מצרים, כי הקב"ה בכבודו ובעצמו פעל גאולת מצרים וכך יהיה בגאולה העתידה ע"י הקב"ה בעצמו, **תורה תמימה** [נט] **בבלי מגילה יא א** ... כי אני ה' א-לקיהם - לעתיד לבוא, שאין כל אומה ולשון יכולים לשלוט בהם.

וזאת גם ההבטחה ב- **(ויקרא בחקתי כו,מד)** וְאֶף-גַּם-זֹאת בְּהִיוֹתְכֶם בְּאֶרֶץ אֲבִיבֵיהֶם לֹא-מֵאֲסִתִּים וְלֹא-נְעֻלְתִּים לְכַלְתֶּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּכֶם: **פִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:**

אַיִן ה' אֱלֹהֶיכֶם – גרשיים מונח רביעי **אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם** – קדמא מהפך פשטא מונח זקא-קטן * עד כאן כמלים וכטעמים בפרשת ציצת, אפשר שגם אופן אחד של פירוש הכתוב יהיה כבפרשת ציצת. סוף הרישא של הפסוק רק כטעמי פר' ציצת

(ויקרא בחקתי כו,ג) **מִהֵיטֵד לְהֵם עֲבָדִים** – מרכא טפחא אתנה **(במדבר שלח טו,מא)** **לְהִיטֹד לְכֶם לְאֱלֹהִים** – מרכא טפחא אתנה **(ויקרא בחקתי כו,ג)** **רש"י אַיִן ה' אֱלֹהֶיכֶם** כדאי אני שתאמינו בי, שאני יכול לעשות כל אלה, שהרי אני הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, ועשיתי לכם נסים גדולים. **מִטַּת** – כמין יתד התחובה בשני ראשי העול המעכבים המוסרה, שלא תצא מראש השור ויתיר הקשר, ... **קוֹמְמִיּוֹת** – בקומה זקופה.

(ויקרא בחקתי כו,ג) **אַיִן ה' אֱלֹהֶיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהֵיטֵד לְהֵם עֲבָדִים וְאֲשַׁבֵּר מִטַּת עַלְכֶם וְאוֹלֶךְ אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוֹת: פ** **(במדבר שלח טו,מא)** **אַיִן ה' אֱלֹהֶיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיטֹד לְכֶם לְאֱלֹהִים אַיִן ה' אֱלֹהֶיכֶם: פ** **רש"י (מא)** **אַיִן ה'** – נאמן לשלם שכר (ראה ספ"ב קטו). **אֱלֹהֶיכֶם** – נאמן ליפרע (ראה שם). **אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם** – על מנת כן פדיתי אתכם, שתקבלו עליכם גזרותי (ראה שם). **אַיִן ה' אֱלֹהֶיכֶם** – עוד למה נאמר? כדי שלא יאמרו ישראל: מפני מה אמר המקום, לא שנעשה ונטול שכר? אנו לא עושים ולא נוטלים שכר; על כרחכם אני מלככם!

ר' יוסף בכור שור אַיִן ה' אֱלֹהֶיכֶם – אדון שלכם ודיין שלכם. **רלב"ג** ... כי אני הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מן העבדות הנפלא שהייתם בו ושמתי אתכם בני חורין ... (קטע זה בפ' לוי' בחקתי ולבמ' שלח) ... ובאלו הדינים והמכות אשר דן הגוי ההוא היישיר ישראל אל השלמות, באופן שהיו ראויים לקבל התורה שיהיה בה השם יתעלה להם לאלהים, והם לו לעם.

(ויקרא בחקתי כו,ג)	(במדבר שלח טו,מא)
מִהֵיטֵד לְהֵם עֲבָדִים	לְהִיטֹד לְכֶם לְאֱלֹהִים
עבדות נפלא שעל ידו	מעבדות נפלא לבני חורין
וְאֲשַׁבֵּר מִטַּת עַלְכֶם	
היישיר ישראל אל השלמות (ראויים למלך שלם)	
וְאוֹלֶךְ אֶתְכֶם	אַיִן ה' אֱלֹהֶיכֶם
מרכא טפחא, יתור לרבות על הליכה בחומר הליכה ברוח, קוֹמְמִיּוֹת – ללכת בקומה זקופה, כבני מלך, כאדם הראשון בשתי קומות הרוחנית והגשמית	אַיִן ה' אֱלֹהֶיכֶם – דן אתכם כבני חורין בעלי בחירה חפשית כאדם הראשון, שיכולים ללמוד ומתוך למודם ומאוחדים עם הקב"ה או אַיִן – טפחא, כפוחת טפח מתאפיין מהכתוב ה' אֱלֹהֶיכֶם והקב"ה מאוחד עם ישראל. אבל כאשר אַיִן – טפחא בתפקיד מפריד או הקב"ה דן להפרע מהם.

ויקרא בחקתי כו,מג – מו: [מג] וְהָאֶרֶץ תַּעֲזֹב מִחֵם וְתִרְצֵן אֶת-עֲוֹנֶיהָ וְעַן וּבְעֵינֵי בְּמִשְׁפָּטֵי מֵאִסוּ וְאֶת-חֻקֶּיהָ נִעְלָה נַפְשָׁם:

[מד] וְאֶף-גַּם-זֹאת בְּהִיוֹתְכֶם בְּאֶרֶץ אֲבִיבֵיהֶם לֹא-מֵאֲסִתִּים וְלֹא-נְעֻלְתִּים לְכַלְתֶּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּכֶם **פִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֶיכֶם:** [מה] וְזִכַּרְתִּי לְהֵם בְּרִית רֵאשִׁימִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי-אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשֵׁנֵי הַגּוֹיִם לְהִיטֹד לְהֵם לְאֱלֹהִים **אַיִן ה':** [מו] אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרֹת אֲשֶׁר נָתַן ה' בְּיַד וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד-מֹשֶׁה: **פ**

[מג] **וְהָאֶרֶץ** – תלישא-קטנה, בתפקיד שיעור, **בעה"ט** מספר התיבות מתחילת התוכחה עד **(וי' בח' כו,מג)** **נִעְלָה נַפְשָׁם** – ש"ץ כמנין שנים שהכעיסו שבטי ישראל כי אחרי זה גלו שבטי ישראל וכחשבון של רש"י ב- **(כו,לה)**

(וי' בח' כו,מד) **וְאֶף-גַּם-זֹאת** – שתי גירסאות, (א) **וְאֶף-גַּם-זֹאת** מלת ואף במונח, גם-זאת בטעם תלשא, כעין שני תפקידי תלשא (כגון שעור, מובחר) והם גם אלפניה ולאחריה, סה"כ כארבעה תפקידים. לפי ההמשך רמז לקדושת שם ה', רמז לעם ישראל בכור ה' (ב) גרסת הכתר **וְאֶף-גַּם-זֹאת** – מקף מקף תלישא-גדולה, תפקיד אחד של בעל בחינה נעלה קדושת שם ה' או עם ישראל – **תורה שלמה** [רכנ] **מדרש** כה אמר ה' בני בכורי ישראל **(שמות ד כב)** אמר ר' ירמיה למה נקרא בכור ... אין הקב"ה מחליף אותם באומה אחרת ולא מואסם שנא' **וְאֶף-גַּם-זֹאת**, וכן **תורה שלמה** [רכט] **שמור"ר פכ"ג**, ... איני יכול להניחם **פִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֶיכֶם**, מפני קדושת שמי עשיתי ואתי אתם חוזרים הה"ד **(שה"ש ד,ח)** **אתי מלְבָנוֹן פְּלָה אתי מלְבָנוֹן תְּבֹאֵי וכו'**

(וי' בח' כו,מה) **אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי-אֶתְכֶם** – מונח תלישא-קטנה, בתפקיד מובחר כמובא ב-**תורה שלמה** [רלט] **מדרש חפץ** ... מניין אף משה אהרן ומרים שנאמר **אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי-אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם**

תורה שלמה [רמ] **לקח טוב לְהִיטֹד לְהֵם לְאֱלֹהִים אַיִן ה'** – ברית הוא לישראל שלא יכפרו בשם הנכבד וגו' • **טט** – **הוֹצֵאתִי-אֶתְכֶם** דרשה לקראו **הוֹצֵאתִי-אֶתְכֶם**, **הוֹצֵאתִי** בשורוק, **אֶתְכֶם** – בחיריק, היינו בחינה נעלה המכוון לשכינת ה' שיצא עמם ממצרים, כעין גאל עצמו מגלות החיל הזה.

(וי' בח' כו,מו) **אֵלֶּה** – תלישא-גדולה בעל בחינה נעלה, מקור **הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרֹת** – מונח זרקא סגול **תורה שלמה** [רמא] **תנחומא בראשית א** כשברא הקב"ה את עולמו נתייעץ בתורה וברא את העולם .. טט ע"פ החוקים ה- **אֵלֶּה תו"כ החקים** אלו המדרשות **וְהַמִּשְׁפָּטִים** – אלו הדינים **וְהַתּוֹרֹת** – מלמד ששתי תורות נתנו אחד בכתב ואחד בע"פ.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תשפ"ג: **תמצית ההשקפות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעתים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלסא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

החקים והמשפטים והתורות - מונח זרקא סגול, מוסיף על עצמו מעצמו, ואלו הן התורות הרבות היוצאות מהכתוב וזהו:

אמר ר"ע וכי שתי תורות היו להם לישראל והלא תורות הרבה ניתנו להם לישראל, זאת תורת העולה (וי' צו ו,ג) זאת תורת המנחה (וי' צו ו,ג) זאת תורת האשם (וי' צו ז,א) זאת תורת זבח השלמים (וי' צו ז,א) זאת תורת האדם כי ימות באהל (במדבר יט,ד)

ויקרא בחקתי כו,מד: וְאֵף-נִם-זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֲבֵיהֶם לֹא-מֵאֲסָתִים וְלֹא-גְעֻלָּתִים לְכַלְתָּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם:

וְאֵף-נִם-זֹאת – תלישא-גדולה - מקור, ראש לנחמה והבטחת הגאולה

אולי זאת אחת הסיבות ל- **בְּהִיוֹתָם** – גרשיים – יוצא מן הכלל המעיד על הכלל. והענין שבגלות כאילו מרוחקים ועובדים ע"ז, נמצאים בהשפעת השרים שחלק ה' לעמים. **בְּהִיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֲבֵיהֶם** - גרשיים מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו, ואפשר כי כאן על הכלל כולו יצא כי מגלות אחת לומדים לגלויות אחרות שאף במ **לֹא-מֵאֲסָתִים וְלֹא-גְעֻלָּתִים לְכַלְתָּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתָּם בְּאֶרֶץ אֲבֵיהֶם** - מונח רביע בתפקיד לפחות ארבעה גאולות - **ת"ו ותרנום ירושלמי** מונים ארבע מלכויות בכל, מדי, יון, אדום,

ומוסיפים לסוף יום גוג אף שלא בסדר עד האתנח

כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם - תביר מרכא טפחא סלוק, **כִּי** - תביר - ממעט מגבורת המשפט שמיוצג בתואר **אֱלֹהֵיהֶם** באופן שמשפיע על **אֲנִי ה'** - מרכא טפחא, יתור לרבות חיבור בין אני לשמו היינו התעלות שמו יתברך אל עצמותו בזכות המעטת המשפט.

אֱלֹהֵיהֶם בגוף שלישי יוצא מן הכלל כי רוב מכריע של אזכרות אלקינו מופיע באלקיים - גוף שני המעיד על קרבה.

אֱלֹהֵיהֶם:-- סלוק, הגבלת המשפט

ויקרא בחקתי כו,מה: וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רֵאשִׁים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי-אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי ה':

פסוק זה ממשיך מענין הרחוק בגלות ושמחת הגאולה שפסוק (כו,מד)

לכן **לִהְיוֹת לָהֶם לְאֱלֹהִים** – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא והחלוקים בהלכותיהם או בקשרם לגבי הנושא. אפשר כי קבוצת הפרטים הם כלל ישראל שומרי התורה והלא שומרים או כפ' שפתי צדיקים ל-(שמ' וארא ו,ד – ה) ע"פ (תנחומא בשלח,א) שהיו כולם רשעים, אנשים פשוטים שצעקו על עול השיעבוד, והיו בני עליה מעטים שצעקו למה לא זכו לשוב לה' קודם שבאה הצרה ועתה צועקים מפני השעבוד, ולכולם ה' מלך - מנהיג, אדון, ודיין, ואפשר שבזכות ברית השבטים (**רש"י**) הכרותה בסיני (**ראב"ע**) **אֲנִי ה':**

בעבור שמו הגדול שלא יתחלל בגוים ולא למענם (**רמב"ן**) **אֲנִי ה':** מרכא סלוק, עצמותו ומהותו מחובר לשמו וגואלם על דרך ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. **הוֹצֵאתִי-אֹתָם** – מקף כרב-מצב בין שהיו ראויים הרבה ובין שהיו ראויים קצת. **הוֹצֵאתִי-אֹתָם** – תרסא,

כשעור (**שמ' בשלח יג,ח**) **וְחָמָשִׁים עָלוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם**: **מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק יג** ... ד"א וחמושים עלו שלא עלו עמהם אחד מחמשה ויש אומרים אחד מחמשים ויש אומרים אחד מחמש מאות. ר' נוהראי אומר העבודה ולא אחד מחמשת אלפים **מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם** – קדמא אזלא, כעין כלל מלמד שצועקים שעובדים את הבורא ע"י גלות מצרים וע"י כל מיצרים, ולא צועקים מעצמן.

לְעֵינֵי הַגּוֹיִם – מונח רביע, **מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק יג** ... ד"א וחמושים עלו מלמד שעלו עמהם גרים ועבדים חמשה כיוצא בהם.

דבר אחר **לְעֵינֵי הַגּוֹיִם** – מונח רביע, מונח מלכויות שעבוד כפ'**רמב"ן** וטעם **וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רֵאשִׁים** שאזכור להם כן בין בארץ בין בחוצה לארץ בגלות הנרמזת כאן, וכן בכל הדורות. וזה טעם **לְעֵינֵי הַגּוֹיִם**, כי יעשה להם בעבור שמו הגדול שלא יתחלל בגוים ולא למענם, כי לא עשו תשובה ולא נתכפרו עונותם. וכך אמרו רבותינו (תו"כ פרק ח י), (**כו,מד**) **לֹא-מֵאֲסָתִים** בימי אספסינוס, **וְלֹא-גְעֻלָּתִים** בימי יון, **לְכַלְתָּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתָּם** בימי המן, **כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם** בימי גוג ומגוג:

ויקרא בחקתי כו,מו: אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרָה אֲשֶׁר נָתַן ה' בְּיַד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי בְּיַד-מֹשֶׁה פ:

אבן עזרא אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים, הם הכתובים בפרשת וישמע ואלה המשפטים ופרשת בהר סיני:

אֲשֶׁר נָתַן ה' בְּיַד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, רמז לברית הר סיני כי אחר שנעשה המשכן והיה הכבוד באהל מועד לא עלה משה בהר סיני גם הזכיר הפרשה של הערכין בעבור שנאמרה בהר סיני כי כן כתוב באחרונה כי תחלת ספר (**במ' א,א**) **וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי בְּאֶהָל מוֹעֵד** בספר ויקרא: (**וי' בח' כו,לז**) **אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי:**

אֵלֶּה – תלישא-גדולה בתפקיד בעל בחינה נעלה, מקור לכל מצות התורה מהר סיני, גם המוזכרים בספרי במדבר ודברים.

וכדי לנמק זאת נסביר כך:

נחזור לראש פרשת בהר (**וי' בהר כה,א**) **וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר: רש"י** (**וי' בהר כה,א**) **בְּהַר סִינַי** – מה ענין שמיטה אצל הר סיני והלא כל המצות נאמרו מסיני אלא מה שמיטה נאמרה כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני. כך שנויה בת"כ.

(**וי' בהר כה,א**) (**וי' בח' כו,מ**) **בְּהַר סִינַי** - מרכא טפחא, יתור לרבות בשני המקראות, מעיד על קרא יתירה ע"פ לימוד בפסוק אחר ב-**בבלי**

שבת כז-כה וכאן **שפת"ח** (**וי' בהר כה,א**). **מכת יתור לשון של בְּהַר סִינַי** ... והא דכתיב לקמן בסוף הספר "אלה המצות וגוי" (**וי' בח' כו,לז**) דמשמע דכל המצות נאמרו מסיני דלמא אכללות של קאי ולא על הפרטות אבל כיון דשמיטה (של קרקעות) לא נשנית שם (טט) בערבות מואב) אלא ברמזיה שמוט תשמוט (כספים) אם-כן צריך אני לומר שכללותיה ופרטותיה נאמרו כולן מסיני וא"כ למה נאמר כאן **בְּהַר סִינַי** אלא בא ללמד כאן על כל דבור ודבור שנאמרו למשה שמיני היו כללותיהן ודקדוקיהן. והרי בנין אב לכל התורה כולה.

ה' בְּיַד – זקף-קטן זקף-גדול, כעין שני זקף בין שני קיסרים, בתפקיד היקש. בנין אב שפ' **רש"י** ע"פ **תו"כ** וההסבר המורחב ע"י **שפת"ח**. **ה' בְּיַד** – זקף-קטן זקף-גדול, גי' המלים 26 + 68 = משמען ה' חיי"ם, במתן תורה בהר סיני ה' נתן לנו חיי"ם

אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרָה רש"י - **וְהַתּוֹרָה** - אחת בכתב ואחת בעל-פה מגיד שכולם נתנו למשה מסיני **וְהַתּוֹרָה** - כתיב יחיד קריא בנקוד - רבים, **וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרָה** – זרקא סגול בתפקיד מוסיף מהענין על הענין, תומך בקריאה רבים, תוספת התורה שבעל-פה על התורה שבכתב.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**; **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"שעויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.4 ויקרא בחקתי כו,א (התשע"ה)

ויקרא בחקתי כו,ג: אם-בְּחַקְתִּי תִלְכוּ וְאֶת-מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם:

לקוטי שיחות ח"א האדמו"ר ממ"ש ע' 282 (י' בח' נו, ג), אם-בְּחַקְתִּי תִלְכוּ המצוות בכלל נחלקות לשלשה סוגים: עדות, משפטים וחקים. התורה מכלילה כאן את כל המצוות תחת הסוג חקים. בכך מלמדת אותנו התורה, כמו שאת מצוות החקים עושים לא ע"פ טעם והבנה, אלא מצד צווי הקב"ה בלבד – בקבלת עול. כך גם שאר המצוות – עדות ומשפטים – צריך לקיים מצד צווי הקב"ה בקבלת עול, למרות שהן מובנות ע"פ שכל.

(י' בח' נו, ג) אם-בְּחַקְתִּי – טפחא בתפקיד רבוי כהסבר **לקוטי שיחות ח"א האדמו"ר ממ"ש** המצוות בכלל נחלקות לשלשה סוגים: עדות, משפטים וחקים. התורה מכלילה כאן את כל המצוות תחת הסוג חקים. **אם-בְּחַקְתִּי** – מקף בתפקיד רב-מצב, כהסבר **לקוטי שיחות ח"א** (א) יש מצוות שהן חקים שעושים אותן שלא ע"פ טעם והבנה, (ב) יש מצוות שהן עדות ומשפטים שהן מובנות ע"פ שכל (יש להן טעם והבנה). **תִלְכוּ** – אתנה מגביל ללמד שכשם שאת החקים מקיימים בקבלת עול כך גם עדות ומשפטים יש לקיים מתוך קבלת עול, למרות שהן מובנות ע"פ שכל.

אם-בְּחַקְתִּי תִלְכוּ – טפחא אתנה כטעמי "שמע ישראל" – אם מקבלים שמצוות התורה הם כולם חוקים א-לקיים, בין אם יש להם גם נימוק שכלי ובין אם אין להם, אז מקבלים עול מלכות שמים.

ויקרא בחקתי כו,ד: וְנִתְתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְנִתְּנָה הָאָרֶץ וּבִבְלִיאָה וְעֵץ הַשֵּׁדָה יִתֵּן פִּרְיוֹ: וְנִתְתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם

שפת אמת ויקרא פרשת בחקותי שנה תרמא ... וזה עיקר הברכה **וְנִתְתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם** כו' תיקון כל עניני עוה"ז להיות נמשכים אחר הקדושה כמ"ש רש"י אפי' אילני סרק עתידין לעשות פירות. **וְנִתְתִּי גִשְׁמֵיכֶם** – מרכא טפחא, ע"פ **שפת אמת** יתור לרבות תיקון כל עניני עוה"ז להיות נמשכים אחר הקדושה

תורת מנחם – התוועדויות ח"ב ע' 117 גִשְׁמֵיכֶם הוא לשון גשמיות, ויש לפרש בדרך הדרוש: הקב"ה נותן שפע של גשמיות לבני ישראל - **בְּעֵתָם**, רק בזמנים שלא יפריעו לעבודתם הרוחנית של בני ישראל. **וְנִתְתִּי גִשְׁמֵיכֶם** – מרכא טפחא, יתור לרבות שפע גשמיות על הגשמים, וזה מוגבל בטעם אתנה של **בְּעֵתָם** שהשפע הזה יהיה רק בזמנים שלא יפריעו לעבודתם הרוחנית של בני ישראל, ואז ע"פ **שפת אמת תרמ"א וְנִתְתִּי גִשְׁמֵיכֶם** – מרכא טפחא, היתור לרבות יהיה תיקון כל עניני עוה"ז להיות נמשכים אחר הקדושה.

ויקרא בחקתי כו,ה:

וְהִשִּׁינִי לְכֶם לְיֵשׁ אֶת-בְּצִיר וּבְצִיר יִשִּׁינֵנִי אֶת-זֶרַע וְאֶכְלֶתֶם לְחֶמְקֶם לְשִׁבְעַת יָשָׁבְתֶם לְבָטַח בְּאַרְצְכֶם: וְהִשִּׁינִי לְכֶם לְיֵשׁ אֶת-בְּצִיר – קדמא מרכא פשטא זקא-קטן, כעין לכתחילה ובפועל,

רלב"ג (ה) ויהיה להם מרובי התבואות, עד שדיש הקציר יתמיד עד **הבציר**, **והבציר** יתמיד עד **עת הזרע**. **ואכלתם לחמכם לשובע** - רוצה לומר, שהלחם הראוי לכם למוזן - תאכלוהו **לשובע**, כי רבוי הטובות ישביע לאדם קודם מלוי כרסו מהם. ולזה תמצא שבעת החסרון יאכל הרבה ולא ישבע. **וישבתם לבטח בארצכם** - רוצה לומר, שלא תפחדו מהעמים שיוזקו בהם תבואותיכם ועבודת הארץ, אבל תבטחו שיתן השם יתעלה הטוב, וארצכם תתן יכולה מצד עוצם דבקות השגחת השם יתעלה בכס, בראותכם תמיד הגעת אלו הדברים בארצכם על הטוב שבאופנים; ולזה לא תיראו. והמשל, כי מי שהורגל לבא בארצו אלו הנוזקים, יירא מאד בראותו העננים החשוכים מאד סביב עת הקציר, שיפול ברד וישחיתו תבואתו. **רלב"ג לכתחילה** יהיה להם מרובי התבואות, **ובפועל** רבוי הטובות ישביע לאדם קודם מלוי כרסו מהם

לקוטי שיחות חלק לו, ע' 81 אדמו"ר ממ"מ שניאורסאהן – על פסוק (כו,ד) הקשה האברבנאל: מדוע השכר על עמל בתורה וקיום המצוות הוא שכר גשמי, והרי עיקר שלמות השכר הוא תועלת וטובה רוחנית שהיא הטובה והתועלת האמיתית? ... אם השכר על לימוד התורה לשמה היה רק שיוכה למעלות רוחניות וענינים נעלים, אין כאן בטוי שלם שהתורה היא כל מציאותו, כי השכר הוא כמו תוצאה טבעית מעסק התורה שלו, שלכן הוא שכר רוחני תמורת עבודתו הרוחנית. אבל כאשר נשפעים לו טובות גשמיות בגלל עבודתו הרוחנית בתורה ובמצוות ... אזי נראה וניכר ... שהתורה והמצוות היא כל מהותו וחיותו, ולכן העסק בה מביא טובה ותועלת בכל עניניו, גם בענינים גשמיים של העולם הזה. **לכתחילה** תסבור ששכר עמל בתורה ובמצוות הוא שכר רוחני בלבד, **ובפועל** כאשר התורה והמצוות היא כל מהותו וחיותו, העסק בה מביא טובה ותועלת בכל עניניו, גם בענינים גשמיים של העולם הזה.

ויקרא בחקתי כו,ה:

וְהִבְאִיתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית וְנִאֲסַפְתֶּם אֶל-עַרְיֹכֶם וְשִׁלַּחְתִּי דָבָר בְּתוֹכְכֶם וְנִתְּתֶם בְּיַד-אֹיְבֵי:

תורה שלמה [קנד] בבלי שבת לגא - נקם-בְּרִית ... בְּשִׁבְרֵי לְכֶם מִטֶּה-לְחֶם בעון עינוי הדין ועיות הדין וקלקול הדין ובטול תורה וגו'... **(כו,מג) עֵן וּבִינֵן בְּמִשְׁפְּטֵי מֵאָסוּ** (הרי עוי ועיוות וקלקול בכלל), **ב-בבלי שבת לגא, מלת ברית היא תורה. ב-[כה] וְהִבְאִיתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב** – רביע, אפשר מרמז לארבע סיבות להפרת התורה להמשך **נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית** (א) בעון עינוי הדין; (ב) ועיות הדין; (ג) וקלקול הדין; (ד) ובטול תורה.

ב-זוהר מלת ברית מתיחסת לברית מילה ולשבת. **נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית** – פשטא מקף זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד שתי דרשות, (א) **תו"ש [קנב] פתח ר' שמעון** ... דהא האי חרב קאים לאסתכלא מאן דמשקר בברית, דכל מאן דמשקר בברית נוקמא דנקמין מניה ... **(זרה ח"ב כו.)** טט – מי שמשקר בברית מילה שנעשתה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשקפה: **אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **לפחות** – 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר חמאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ע"י חרב (סכין מילה) מתנקמים בו בחרב; (ב) **תו"ש [קנג]** ת"ח כד גרמו חובנין והאי שבת לא אנטר כדקא יאות וכו'. **אתער עליהן חרב נקמת נקם-בְרִית**. מאן ברית, דא שבת, דכתיב (שם) **תשא לא, (טו)** ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם בְרִית עולם: (זהר חדש כט) – טט – מי שאינו שומר שבת מתעוררת עליו גזרה הנוקמת אי שמירת שבת שניתנה לעם ישראל בברית.

ספרא בחוקתי פרשה ב פרק ו (א) והבאתי עליכם חרב נקמת נקם-בְרִית, נקם בברית ונקם שאין בברית, איזו היא נקם שאינו בברית כגון סימוי עינים, שסימו את עיני צדקיהו מלך יהודה, ו**נאספתם אל-עריכם** מפני המצודה ו**שלחתיו לך בַּתּוֹכְכֶם**, שיהיה המות הורג אתכם מבפנים, ובעלי דבב מקיפים אתכם מבחוץ, ו**נתתם ביד-אויב**, הלכה אין מלינים את המת בירושלם, וכשהם מוציאים אותו לקבורו זהו קוברי מיתיהם נתנן ביד אויב.

נקם-בְרִית – מקף כרב-מצב הנקמה כספרא (טט – א) נקם בברית ע"פ ה"ח"ה שהיו ראויים לנקמה גדולה על הפרת ברית התורה; (טט – ב) ונקם שאין בברית ע"פ ה"ח"ח סתם נקמה שאינה כל כך גדולה ו**שלחתיו לך בַּתּוֹכְכֶם** – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שתי דרשות, (טט – א) דרשה על הפשט שיהיה המות הורג אתכם מבפנים, (טט – ב) דרשה היוצאת מן הפשט של מלת "דבר" ועושה אותה "דבב" (אויב) ובעלי דבב מקיפים אתכם מבחוץ,

ונתתם ביד-אויב – הלכה אין מלינים את המת בירושלם, וכשהם מוציאים אותו לקבורו זהו קוברי מיתיהם נתנן ביד אויב. **ביד-אויב** – סלוק, מגביל ללמד שמפני ה- הלכה (המגבילה ש) אין מלינים את המת בירושלם, ואין קוברין בירושלם, לכן **ונתתם** – טפחא כרבי ומשנה משמעות שלא רק החיים ניתנים ביד אויב אלא גם המתים שאין ניתנים לקבורה מפני שהאויב פוגע בקוברי המתים. **ביד-אויב** – מקף כרב-שלב (א) מצור האויב מביא **לך לך** (ב) הדבר מביא למיתה (ג) מוכרחים לצאת לקבורם (ד) חבא קדישא נפעת ע"י האויב (ה) אין המתים ניתנים לקבורה.

ויקרא בחקתי כו,ל: והשמדתי את-בְּמִיתֵיכֶם והכרתיו את-חַמְנֵיכֶם ונתתיו את-פְּנֵיכֶם על-פְּנֵי גְלוּלֵיכֶם ונעלה נפשי אתכם:

השמדתי – גרשיים **את-בְּמִיתֵיכֶם** – רביע – יש כאן ארבעה ענינים א' השמדת הבמות, **רש"י** מגדלים ובידניות ב' **הכרתיו את-חַמְנֵיכֶם** – פשטא מונח זקף-קטן שתי ענינים בע"א, **רש"י** מין ע"א שמעמידין על הגגות וע"ש שמעמידין בחמה, **ת"י** מנחשים וקוסמים ג' **ונתתיו את-פְּנֵיכֶם** – כרסם תפוח הרעב מתבקע ועדיין מנשק לע"א, השוה ישעיה "לא דעת ולא תבונה" ד' **על-פְּנֵי גְלוּלֵיכֶם** – **רש"י שבת לג,א** – עבודה זרה. **רשב"ם** – בבית במותיכם תהרגו. טט – בית העבודה זרה והעבודה זרה נהרסים ונראים כמו פגר ומטמאים **השמדתי את-בְּמִיתֵיכֶם** – גרשיים רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו או לפי שיש אחריו שני פרטים עשוי ללמד על עצמו. עיין סנהדרין סג – טד. הקרא היחיד בכל פרשת התוכחה העוסק בהשמדת העבודה זרה, משמשיה וכליה והוא טובה לעם ולא-ישראל ולחזוק הקשר לקב"ה דבר שיצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו או על עצמו, ותומך בהסבר בדרך החסידות שכל התוכחות ברכות הן, ברור שע"י העונש יבואו לתקון הדרך.

ויקרא בחקותי כז,ט: ואם-בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לה' כל אשר יתן ממנו לה' יהנה-קדש: בבלי תמורה י,א

מתני'. אין ממירין לא אברין בעוברין, ולא עוברין באברים, ולא עוברין באברים בשלימים, ולא שלימים בהן. רבי יוסי אומר: ממירין אברים בשלימים, אבל לא שלימים בהן.

אפשר כי רישא של המשנה עוסק ברישא של (כז,ט), והסיפא עוסק בסיפא של (כז,ט). **ואם-בהמה** – קדמא זקף-קטן במלים במקף, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין, מלמד על עובר בהמה ומתי נוצר ביחס להקדשת הבהמה. וכן האם העובר הוא ירך אמו או אינו ירך אמו. אם נוצר קודם הקדש אמו ואינו ירך אמו, אזי לא קדוש. אם נוצר קודם הקדש אמו והינו ירך אמו מה? אם נוצר אחרי הקדש אמו הריהו קדוש. או אמו לא הוקדשה אלא העובר הוקדש לפני יצירתו או אחרי יצירתו ואז הוא כעין איבר או גוף עצמאי. ואז מגיעים לסיפא של הפסוק העוסק בהקדשת איבר **אֲשֶׁר** – קדמא, קדם הקדש למום שנפל בה (וכאן מדבר בזכר ונקבה) **יקריבו ממנה קרבן** – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה, **מתני'**. אין ממירין לא אברין בעוברין, ולא עוברין באברים, ולא עוברין באברים בשלימים, ולא שלימים בהן. **לה'** – אתנה, הגבלה

יתן ממנו לה' – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים לנושא איבר בהמה שהוקדש לעולה, אבל הלכות שונות חלות על הבהמה לפי האברים שהוקדשו. האומר רגלה של זו עולה ... תמכר לצרכי עולות, ודמיה חולין, חוץ מדמי אבר שבה - דברי רבי מאיר ורבי יהודה. ור' יוסי ור' שמעון אומר: **מנין** לאומר רגלה של זו עולה שכולה עולה ... האמוראים חולקים ביניהם על סוג האיבר שהנשמה תלויה בו אמר רב חסדא: מודה רבי יהודה בדבר שעושה אותה טרפה, רבא אמר: בדבר שעושה אותה נבילה, ורב ששת אמר: בדבר שהיא מתה. ... אמר רבי, נראין דברי רבי יהודה - **בדבר שאין הנשמה תלויה בו**, ודברי רבי יוסי - **בדבר שהנשמה תלויה בו**. ... חסורי מיחוסא, והכי קתני: נראין דברי רבי יוסי לר' יהודה בדבר שהנשמה תלויה בו, שאף רבי יהודה לא נחלק עליו - אלא בדבר שאין הנשמה תלויה בו, אבל בדבר שהנשמה תלויה בו - מודי ליה.

יהנה-קדש - סלוק, מגביל את הבהמה שאבר שלה הוקדש לעולה, להישאר עולה, היינו תמכר לצרכי עולות, לאדם הצריך עולה שלימה. **כל אשר** – תרסא קדמא. תרסא בתפקיד שיעור – אומדנא, קדמא בתפקיד מוקדם. ביחד **אומדנא מוקדמת** האם האיבר המוקדש הוא אחד

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

שהנשמה תלויה בו ואם אינה תלויה בו אזי מה שווי איבר זה שדמיו ישארו קדש וינתנו ע"י המקדיש לבית המקדש.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: עמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשקפה: **אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא = מרצא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרצא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרצא תביר טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שבחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול: 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, בצמת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלסא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.5 ויקרא בחקתי כו,א (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב)

ויקרא בחקתי כו,ט: ופניתי אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם ונקימתי את-בריתי אתכם:

ספרא בחוקתי פרשה א, פרק ב(ה) ופניתי אליכם. משלו משל למה הדבר דומה למלך ששכר פועלים הרבה והיה שם פועל אחד ועשה עמו מלאכה ימים הרבה, נכנסו הפועלים ליטול שכרם ונכנסו אותו הפועל עמהם אמר לו המלך לאותו הפועל בני אפנה לך, הרובים הללו שעשו עמי מלאכה ממועטת ואני נותן להם שכר מועט, אבל את חשבון רב אני עתיד לחשב עמך, כך היו ישראל בעולם הזה מבקשים שכרם מלפני המקום, ואומות העולם מ"ה מבקשים שכרם מלפני המקום, והמקום אומר להם לישראל בניי אפנה לכם, ואומות העולם הללו עשו עמי מלאכה ממועטת ואני נותן להם שכר מועט, אבל אתם חשבון רב אני עתיד לחשב עמכם לכך נאמר **ופניתי אליכם, ופניתי אליכם, בטובה, והפריתי אתכם** בפריה ורבייה, **והרביתי אתכם**, בקומה זקופה, **ונקימתי את-בריתי אתכם**, לא כברית הראשונה שהפרתם אותה, שנאמר **(ירמיה לא,א) אֲשֶׁר-רָמַתָּה הַפְּרוּ אֶת-בְּרִיתִי וְאֲנֹכִי בַעֲלִמִי כִּם נֶאֱמַרְתָּ: אֵלֵּא בְרִית חֲדָשָׁה שְׁלֵא תוֹפֵר מֵעַתָּה שְׁנֵאמַר (ירמיה לא,א) הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻמְתָּה וְכָרַתִּי אֶת-בְּרִית יִשְׂרָאֵל וְאֶת-בְּרִית הַיְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה: יְרֵמְיָהוּ לֵאמֹר, (לא) לֹא כְּבְרִית אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶת-אֲבוֹתֶם בְּיוֹם הַחַוּוֹתֶיךָ בְּגִזְם לְהוֹצִיאֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר-רָמַתָּה הַפְּרוּ אֶת-בְּרִיתִי וְאֲנֹכִי בַעֲלִמִי כִּם נֶאֱמַרְתָּ:**

רש"י (וי בח' כו,ט) ופניתי אליכם - אפנה מכל עסקי לשלם שכרם, משל למה הדבר דומה, למלך ששכר פועלים וכו', כדאיאת בתורת כהנים: **והפריתי אתכם** - (תו"כ) בפריה ורבייה: **והרביתי אתכם** - (תו"כ) בקומה זקופה: **ונקימתי את-בריתי אתכם** - (תו"כ) ברית חדשה, לא כברית הראשונה שהפרתם אותה, אלא ברית חדשה שלא תופר, שנאמר **(ירמיה לא,א) הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻמְתָּה וְכָרַתִּי אֶת-בְּרִית יִשְׂרָאֵל וְאֶת-בְּרִית הַיְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה: לא כברית הראשונה:**

והרביתי – טפחא ללא מרצא לפניה, בתפקיד רבוי עם שנוי, אפשר שזה כמוסבר להלן [דבר מלכות, בחוקתי התשע"ו, ע"פ ליקוטי שיחות אדמו"ר מ"ש, כרך ז, ע' 327]. רש"י ע"פ תו"כ הכליל פריה ורבייה ב-**והפריתי אתכם** וב-**והרביתי אתכם** מפרש על שכר מיוחד המגיע לישראל על שמירת התורה והמצוות. **והרביתי אתכם** כרבויו איכותי היינו בקומה זקופה, ולא רבוי כמותי, (טט: שזה כבר נאמר ב-**והפריתי אתכם** - בפריה ורבייה.)

והרביתי – טפחא ללא מרצא לפניה, בתפקיד התפשטות האפיון של רבוי עם שנוי לכתוב לפניה. היינו הרבוי האיכותי של קומה זקופה רומז למצב אדם הראשון קודם לחטאו. במצב בו אדם התהלך בדבקות עם א-לקים ובידיעתו וזה מנובא ב-**(ירמיהו לא) (לב) כִּי זָאת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֶכְרַת אֶת-יִשְׂרָאֵל אֶתְרֵי הַיָּמִים הַהֵם נְאֻמְתָּה נְתַתִּי אֶת-תּוֹרַתִּי בְּקִרְבָּם וְעַל-לִבָּם אֶכְתְּבֶנָה וְהָיִיתִי לֵהֶם לְאֱלֹהִים וְהָמָּה יְהִי־לִי לְעָם: (לג) וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד אִישׁ אֶת-רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת-רֵעֵהוּ לֵאמֹר דַּע אֶת-ה' כִּי-יִכְוֹלֶם דַּע אֶת-ה' אֹתִי לְמַסְתַּם וְעַד-גְּדוֹלֶם נְאֻמְתָּה כִּי אֶסְלַח לְעוֹנֵם וְלֹא-אֶפְרָעֵם: ס** הדבקות הזאת בה' ובתורתו מתפשטת לכתוב לפניה וגורמת לה' לומר כפ'רש"י ע"פ תו"כ **(וי בח' כו,ט) ופניתי אליכם** - אפנה מכל עסקי לשלם שכרם,

את-בריתי – מקף כרב-מצב הברית (א) ברית ראשונה שהופרה (ב) ברית חדשה שלא תופר. שלעתיד לבוא נאמנות ישראל לה' תהיה כזאת שלא תוביל להפרת הברית עם ה'. **ופניתי אליכם והפריתי אתכם** - ... זקף-קטן ... זקף-קטן, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין היקש, דבר החוזר וקורה. **בתפקיד היקש מכאן שראוי לומר לאדם שלום בפניו ולא מן הצד: כנאמר ב- (במדבר רבה (וילנא) פרשת נשא פרשה יא) ד"א (במ' נשא וכו) יִשָּׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וְנָשָׂא לָךְ שְׁלוֹם: ס** **יהפך פניו כלפי אצלך לא דומה שואל שלום חבריו בתוך פניו כשואל מן הצדדין אלא יִשָּׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ יִהְיֶה פָּנָיו אֶצְלָךְ כְּמֵה דתימא (וי בח' כו,ט) ופניתי אליכם והפריתי.** אפשר כי **יהפך פניו** מרומז בטעם מלת **(במ' נשא וכו) ה' א** – מהפך לגרמיה, אפשר מקור ל-**(א) [ש"ע א"ח הל' נשיאת כפיים סי' קכח סע"י] עומדים בדוכן פניהם כלפי ההיכל ואחוריהם כלפי העם ... קורא להם (הש"ץ) כהנים ... ומחזירים פניהם כלפי העם, ול- (ב) [ש"ע א"ח הל' נשיאת כפיים סי' קכח סע"י] כד עם שאחורי הכהנים (טט: בבית הכנסת) אינם בכלל ברכה אבל מלפניהם ובצדיהם (טט: שיצודדו אל הכהנים, הערת הרב ברמן: והידור ממש מולם, וב-**איגרות משה ח"ה**) הנמצא ב"היו לרצון וגו' " שאחרי תפילת שמ"ע והוא מאחורי הכהנים, ילך לאחוריו כדי להתברך מהכהנים) בתפקיד דבר החוזר וקורה ההבטחה בכתוב **(וי בח' כו,ט) חוזרת בנבואת ירמיה בשעת שפל בתולדות ישראל, ערב חורבן בית ראשון, בדומה לשקיעה במצרים. הבטחה על גאולה שלימה, כאשר לבם של כל ישראל יהיה במלואו נתון לאמונת ה' ותורתו וקיום המצוות. וכך נדרש ב-**[איכה רבה (וילנא) פרשה ג,ז] עובדי כוכבים מונין את ישראל ואומרים להם אלהיכם הסתיר פניו מכם וסילק שכינתו מכם, עוד אינו חוזר עליכם, והן בוכין ומתאנחין, וכיון שנכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות וקורין בתורה ומוציאין שכתוב (וי בח' כו,ט) ופניתי אליכם והפריתי אתכם (וי בח' כו,יא) ונתתי משפני בתוככם ולא-תגעל נפשי אתכם: (וי בח' כו,יב) והתהלכתי בתוכם והייתו לכם לאלהים ואתם תהיו-לי לעם:** והן מתנחמין, למחר כשיבא קץ הגאולה אומר להם הקדוש ברוך הוא לישראל בני אני תמה מכם היאך המתנתם לי כל אותן השנים והן אומרים לפניו רבש"ע אילולי תורתך שנתת לנו כבר אבדנו האומות, לכך נאמר **(איכה ג,כא) זאת אֲשִׁיב אֵלַיְכִי עַל-פִּי אוֹתִיל: ס, ואין זאת אלא תורה שנא' (דב' וא' דמד) וְזָאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וכן דוד אמר (תה' קיט,צב) לִגְדִיל תּוֹרַתְךָ שֶׁשִּׁעֲנִי אֶז אֶבְדַּתִּי בְּעֵנָי: (איכה ג,כד) סִלְגִי ה' אֲמַנָּה נַפְשִׁי עַל-יָפֶן אוֹתִיל לִי: ס ומיחדים שמו שתי פעמים ביום ואומרים **(דב' וא' וד) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:** אפשר מקור ל-**[ש"ע י"ד הל' תלמוד תורה סי' רמו סע"א] כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה, ... הגה ובשעת הדחק, אפילו לא קרא רק קריאת שמע שחריט וערביט.********

ויקרא בחקתי כו,י: וְאֶכְלְתֶם יִשָּׁן וְנֹשָׁן וְיִשָּׁן מִפְּנֵי חֲדָשׁ תּוֹצִיאֹ:

וְאֶכְלְתֶם יִשָּׁן – מרצא טפחא, יתור לרבות על מאכלים שבד"כ משתמרים כמו תבואה, שמן ויין, גם פירות וירקות שבד"כ אינם משתמרים כפ' **(רש"י) (וי בח' כו,י) וְאֶכְלְתֶם יִשָּׁן וְנֹשָׁן** - הפירות (והירקות שבד"כ לא משתמרים) יהיו משתמרים וטובים להתישן, שיהא ישן הנושן של שלש שנים יפה לאכול משל אשתקד: וכפ' **[תורה תמימה (י)] וְאֶכְלְתֶם יִשָּׁן וְנֹשָׁן** - מלמד שכל המיושן מחבירו יפה מחבירו, ואין לי אלא דברים שדרכן ליישן, דברים שאין דרכן ליישן מניין, ת"ל **יִשָּׁן וְנֹשָׁן** מכל מקום⁽²⁾ [כ"ב צ"א ב']: **[תורה תמימה הערה כב] ... וכלל הענין שבא לרמוז עוד ברכה אחרת על קיום הפירות שלא ירקבו ויופסדו אלא יהיו שמורים, ומזה ממילא מבוואר שהישן טוב מן החדש, שלכן יאכלו הישן וימכרו החדש. והדברים שדרכן ליישן, כגון חטה ויין שאין נפסדין ודברים שאין דרכן ליישן, כגון מיני פירות שמרקביין:**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ה"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **תנח**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מחלק** – מוציא ממש; **מרכב** = מאריך; **רבי**; **זרע** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפסט; **מרכב טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכב תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכב טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקב** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זרעא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשתא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

יְיָשָׁן – זקף-גדול, [תורה שלמה [קא] בבלי בבא בתרא צא,ב] ... ואע"פ שהישן טפי מעלי (מעולה הרבה) יוציאואו מפני החדש שהחדש ראוי להתיישן טפי מן הישן שכבר נתיישן.

• טט - כגון הישן טיבו בדרגה 1 והחדש יעלה עליו וטיבו יהיה בדרגה 2. כגון ערך תזונתי, ערך בריאות
[דספרא בהר פרישה ג ... (ו)] ('י' בהר כה,כא) **וְצוֹנִיתִי אֶת־בְּרַכְתִּי לְכֶם בְּשִׁנְהָה שְׁשָׁנִית** אין לי אלא בשישית בחמישית וברביעית בשלישית ובשניה מנין, משנה לחבירתה מנין ת"ל **בְּשִׁנְהָה**, **וְעֵשֶׂת אֶת־הַתְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים**; לשישית ולשביעית ולמוציא שביעית, ד"א **לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים**; ולשביעית וליובל ולמוציא יובל. **(ז) ('י' בהר כה,כב)** **וְנָרְעַתְּם אֶת ... הַשְּׂמִינֹת** זו שמינית שלאחר שמיטה כשהוא אומר **הַשְּׂנֵה** זו תשיעית של אחר היובל ושל אחר השמיטה, **וְאֶכְלְתֶם מִדֵּתְבוּאָה יָשָׁן** לא (מלמטן) [סלמנטון] **עָדוּ ... הַתְּשִׁיעֹת** זו תשיעית שאחר השמינית שאחר השמיטה כשהוא אומר **הַשְּׂנֵה** זו עשירית שאחר תשיעית [ושאחרי היובל] **ושאחר השמיטה עַד־בּוֹא תְּבוּאָתָה תֶּאֱכֹלְוּ יָשָׁן**: שהיא אחת עשרה לזית.

[בבלי ראש השנה יג,א] ... כדתניא, רבי יונתן בן יוסף אומר: **(י' בהר כה,כא)** **בְּשִׁנְהָה שְׁשָׁנִית וְעֵשֶׂת אֶת־הַתְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים**; אל תקרי לשלש אלא לשליש (זה שבתבואה וזיתים הולכים אחרי שליש גידולם לענין תרומה ומעשר). – והא מיבעי ליה לגופיה! – כתיב קרא אחרינא: **(י' בהר כה,כב)** **וְנָרְעַתְּם אֶת הַשְּׂנֵה הַשְּׂמִינֹת וְאֶכְלְתֶם מִן־הַתְּבוּאָה יָשָׁן עָדוּ הַשְּׂנֵה הַתְּשִׁיעֹת**.

[אברבנאל ('י' בהר כו,ג)] ('י' בהר כו,ג) ... והוא אמרו **וְאֶכְלְתֶם יָשָׁן נוֹשָׁן** ורמז בזה כפי פשוטו שכאשר ישמרו השמיטות והיובלים תהיה ברכת ה' **(י' בהר כה,כא)** **בְּשִׁנְהָה שְׁשָׁנִית וְעֵשֶׂת אֶת־הַתְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים**: עד שתאכלו בשנה התשיעית (אחרי שמיטה) ישן נושן וישן נושן גזר משנה (אחת) וישן נושן הוא משתי שנים ועדין לא תכלה התבואה בכא החדש בכא השנה העשירית (אחרי יובל). ותוציא את הישן מן האוצר למכור אותו מפני החדש שצריך להניח באוצר ההוא.

[בעל הטורים ('י' בהר כו,ג)] ('י' בהר כו,ג) **וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי**: מנין שנים של משכנ"י עמד בית שני (יומא ט א). וסמך ליה **וְאֶכְלְתֶם יָשָׁן**.

שבזכות בית המקדש בא השובע (סוטה מח א): **יְיָשָׁן** – זקף-גדול, בתפקיד שלוש, משכן, בית א, בית ב, או לעתיד בית א, בית ב, בית ג.

יְיָשָׁן – זקף-גדול, בתפקיד שלוש, שפע וברכת השתמרות של דברים הרגילים להשתמר כגון תבואה, יין, וכן של דברים שבאופן רגיל אינם משתמרים כמו פירות וירקות, לפחות שלוש שנים ולא רק אחרי שמיטה ויובל אלא גם בשנים אחרות

ויקרא בהר כה, (כא) **וְצוֹנִיתִי אֶת־בְּרַכְתִּי לְכֶם בְּשִׁנְהָה שְׁשָׁנִית וְעֵשֶׂת אֶת־הַתְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים**:

(כב) **וְנָרְעַתְּם אֶת הַשְּׂנֵה הַשְּׂמִינֹת וְאֶכְלְתֶם מִדֵּתְבוּאָה יָשָׁן עָדוּ הַשְּׂנֵה הַתְּשִׁיעֹת עַד־בּוֹא תְּבוּאָתָה תֶּאֱכֹלְוּ יָשָׁן**:

ויקרא בחקותי כז, ט - יג: [ט] ס וְאִם־בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָן לָהּ כָּל־אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנָּה לָהּ יִהְיֶה־קָדֹשׁ:

[יא] וְאִם־כָּל־בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲשֶׁר לֹא־יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָן לָהּ יִהְיֶה־עִמָּךְ אֶת־בְּהֵמָה לִפְנֵי הַפֶּה:

ויקרא בחקותי כז, ט - יג: [ט] ס וְאִם־בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָן לָהּ כָּל־אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנָּה לָהּ יִהְיֶה־קָדֹשׁ:

[בבלי תמורה יא, מתני'] אין ממירין לא אברין בעוברין, ולא עוברין באברים, ולא עוברין באברים בשלימים, ולא שלימים בהן. רבי יוסי אומר: ממירין אברים בשלימים, אבל לא שלימים בהן.

אפשר כי רישא של המשנה עוסק ברישא של **(כז,ט)**, והסיפא עוסק בסיפא של **(כז,ט)**.

פסוק **(י' בהר כו,ט)** מלמד על בהמה שהוקדשה. הפשט עוסק בבהמה עצמה. אפשר כי חלק מתבניות טעמי המקרא עוסק בולד בהמה שהוקדשה ו/או בעובר או ולד שהוקדש בלי הקדשת אמו.

(י' בהר כו,ט) – וְאִם־בְּהֵמָה –מקף כרב-מצב העובר של אם שהוקדשה: (א) האם הוא קודש כמוה; (ב) העובר אינו קודש כמוה.

(י' בהר כו,ט) – וְאִם־בְּהֵמָה – קדמא זקף-קטן במלים במקף, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין, מלמד מן האם המוקדמת אל עובר הבהמה המאוחר, שיהיה כמוה. בין אם נוצר קודם הקדש אמו ובין אם נוצר אחרי הקדש אמו. קדשה יקדש, נפסלה מפני שאינה קרבן מתאים או מפני מום, אז גם העובר יפסל.

[רמב"ם פסולי המוקדשין פ"ד,ה"ז] הפריש נקבה לעולתו (טט): וזה אינו קרבן מתאים, כי עולה באה זכר) וילדה זכר ירעה עד שיפול בו מום ויביא בדמיו עולה. (טט): הבהמה האם הקדש, ולד הקדש קדוש כמוה. אבל כאשר האם פסולה לעולה ובהנחה, שהולד ירך אמו, אז גם הוא פסול לעולה).

ולענין של פסול בגלל מומין

[רמב"ם תמורה פ"ד,ה"ט] ולד בעלת מום הרי הוא כולד התמימה לכל דבר ויקרב כראוי לו.

ע"פ הסבר **[מטה אשר הלכות נזקי ממון פרק ט]** אם הוקדש העובר ולא הוקדשה האם אז העובר נחשב שאינו ירך אמו ויוקרב. אבל אם הוקדשה האם והוממה, או הייתה בעלת מום, העובר נחשב ירך אמו ולכן לא יקרב אלא ירעה עד שיסתאב ובפדיונו יביאו קרבן.

בטרפה ובמום של האם – הולד חזי מעיד שהוא לא ירך אמו. אבל בעבירות (האדם בבהמה (נעבד, נרבע), הבהמה בעצמה (היזק כמו נגיחה)) העובר ואח"כ הולד נחשבים ירך אמן. המקדיש הולד לעצמו אז אינו נחשב ירך אמו.

מפרש **רש"י ('י' בהר כו,יא) – וְאִם־כָּל־בְּהֵמָה טְמֵאָה** – כבעלת מום הכתוב מדבר, שהיא טמאה להקרבה, ולמדך הכתוב שאין קדשים תמימים יוצאין לחלוין בפדיון אלא אם כן הוממה: ולענין ולד בהמה שהוקדשה ונפל בה מום:

[כתר המלך הלכות תמורה פרק ד] והתוס' כתבו וז"ל ונראה לה"ר מ"ר לפרש דאיכא שם עולה על אמו כלומר דקדיש קדושת הגוף אם הפריש נקבה דאין לה פדיון (טט: לאם ולולד) ומשו"ה דין הוא שיקריב הולד עצמו אבל בעלי מומין (טט: לפני הקדשן) דליכא קדושת הגוף עלייהו כלל (טט: אפשר לפדות מיד ו) אין דין שיקריב הולדות אלא ירעה עכ"ל.

התוס' מפרשים שולד נקבה שהוקדשה לעולה, קדוש ויקרב כעולה, אבל ולד בהמה בעלת מום אין לו קדושת הגוף ואינו מוקרב. ויש לו קדושת הגוף לדמיו, לכן ירעה ויפול בו מום ויפדה מקדושת הגוף לדמיו.

ורבנן האי קרא ד"אם" מאי עבדי ליה אינו מתורץ אליבא דרבא דאמר לרעה ואלביא דדברי הכל משמע דהוא ס"ל ודאי דרבנן סברי דירעה וכן אמרינן בהדיא במס' בכורות (דף טו ע"ב) לפני פדיון מיפלא פליגי איכא למ"ד קדשי ליקרב ואיכא למ"ד קדשי לרעות ופירש רש"י הני האמוראים דפליגי בתמורה כאן וא"כ רבא ודאי ס"ל דרבנן סברי ירעה ואיך יתירץ הוא דברי רבנן דהאי קרא ד"אם", אלא ע"כ צ"ל כמו שפירש רש"י ז"ל דאתי לאשמועינן דקדיש

רבא סבור שהולד של בהמה שהוקדשה ונפל בה מום, גם כן קדוש וירעה עד שיפול בו מום ויפדה.

נמשיך עם ההנחה שולד בהמה הוא כמוה. קדשה ותמימה – מוקרבת, גם הולד קדוש ואם תמים מוקרב.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טווד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

קדשה ונפל בה מום עד שלא המליטה פסולה לקרבן ותיפדה, אם הולד תמים אז קדוש ופסול לקרבן, ירעה יסתאב ויפדה. בדמי הפדיון של האם ושל הולד יביאו קרבנות אחרים מסוג הקרבן שהאם הוקדשה לו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה ובהלכה – התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מרבי; **דראג** – מוציא; **תביר** – מחלק; **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשייף – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.6 ויקרא בחקתי כו,א (התשע"ח)

כהמשך לפרסום בשנת התשע"ו

ויקרא בחקתי כז,ט - יא: [ט] ס ואם-בהקמה אשר יקריבו ממנה קרבן לה' פל' אשר יתן ממנו לה' יהיה-קדש:

[בבלי תמורה יא, מתני'] אין ממירין לא אברין בעוברין, ולא עוברין באברים, ולא עוברין ואברים בשלימים, ולא שלימים בהן. רבי יוסי אומר: ממירין אברים בשלימים, אבל לא שלימים בהן.

אפשר כי רישא של המשנה עוסק ברישא של **(כז,ט)**, והסיפא של המשנה עוסק בסיפא של **(כז,ט)**.

רבא סבור שהולד של בהמה שהוקדשה ונפל בה מום, גם כן קדוש וירעה עד שיפול בו מום ויפדה.

נמשך עם ההנחה שולד בהמה הוא כמותה. קדשה ותמימה – מוקרבת, גם הולד קדוש ואם תמים מוקרב.

קדשה ונפל בה מום עד שלא המליטה פסולה לקרבן ותיפדה, אם הולד תמים אז קדוש ופסול לקרבן, ירעה יסתאב ויפדה. בדמי הפדיון של האם ושל הולד יביאו קרבנות אחרים מסוג הקרבן שהאם הוקדשה לו.

הרישא של **(כז,ט)** עוסקת בעובר שלם, הסיפא של **(כז,ט)** עוסקת בהקדשת איבר מן הבהמה המוקדשת לקרבן ו/או של העובר

(וי' בח' כז,ט) אשר – קדמא, קדם הקדש למום שנפל בה (וכאן מדבר בזכר ונקבה)

(וי' בח' כז,ט) יקריבו ממנה קרבן – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה, זה הכתוב ב-**מתני'**. אין ממירין לא אברין בעוברין, ולא עוברין באברים, ולא עוברין ואברים בשלימים, ולא שלימים בהן.

(וי' בח' כז,ט) לה' – אתנה, הגבלה

(וי' בח' כז,ט) יתן ממנו לה' – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים לנושא איבר בהמה שהוקדש לעולה, אבל הלכות שונות חלות על

הבהמה לפי האיברים שהוקדשו. **[בבלי תמורה יא,א]** ... האומר רגלה של זו עולה ... תמכר לצרכי עולות, ודמיה חולין, חוץ מדמי אבר

שבה - דברי רבי מאיר ורבי יהודה. ור' יוסי ור' שמעון אומר: מנין לאומר רגלה של זו עולה שכולה עולה ...

האמוראים חולקים ביניהם על סוג האיבר שהנשמה תלויה בו אמר רב חסדא: מודה רבי יהודה בדבר שעושה אותה טרפה, רבא אמר: בדבר שעושה אותה נבילה, ורב ששת אמר: בדבר שהיא מתה. ...

אמר רבי, נראין דברי רבי יהודה - **בדבר שאין הנשמה תלויה בו**, ודברי רבי יוסי - **בדבר שהנשמה תלויה בו**.

... חסורי מיחסרא, והכי קתני: נראין דברי רבי יוסי לר' יהודה בדבר שהנשמה תלויה בו, שאף רבי יהודה לא נחלק עליו - אלא בדבר שאין הנשמה תלויה בו, אבל בדבר שהנשמה תלויה בו - מודי ליה.

(וי' בח' כז,ט) יהיה-קדש - מקף כרב-מצב איבר שהוקדש (א) איבר שאין הנשמה תלויה בו; (ב) איבר שהנשמה צלוייה בו.

במצב (א) איבר שאין הנשמה תלויה בו;

יהיה-קדש - סלוק, מגביל את הבהמה שאבר שלה הוקדש לעולה, להישאר עולה, היינו תמכר לצרכי עולות, לאדם הצריך עולה שלימה.

ודמיה חולין, חוץ מדמי אבר שבה - דברי רבי מאיר ורבי יהודה

במצב (ב) איבר שהנשמה תלויה בו; **יהיה-קדש** - סלוק, מגביל את הבהמה להישאר בהווית קדש למקדיש האיבר וצריך להביאה עולה.

ואינו יכול למכרה לאחר הצריך עולה.

(וי' בח' כז,ט) כל אשר – **טרסא קדמא**. **טרסא בתפקיד שיעור** – **אומדנא**. **קדמא בתפקיד מוקדם**. ביחד **אומדנא מוקדמת** האם האיבר

המוקדש הוא אחד שהנשמה תלויה בו ואם אינה תלויה בו אזי מה שווי איבר זה שדמיו ישארו קדש וינתנו ע"י המקדיש לבית המקדש.

(וי' בח' כז,ט) יתן ממנו לה' – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים לנושא איבר בהמה שהוקדש לעולה, אבל הלכות שונות

חלות על הבהמה לפי האיברים שהוקדשו. האומר רגלה של זו עולה ... תמכר לצרכי עולות, ודמיה חולין, חוץ מדמי אבר שבה -

דברי רבי מאיר ורבי יהודה. ור' יוסי ור' שמעון אומר: מנין לאומר רגלה של זו עולה שכולה עולה ...

האמוראים חולקים ביניהם על סוג האיבר שהנשמה תלויה בו אמר רב חסדא: מודה רבי יהודה בדבר שעושה אותה טרפה, רבא

אמר: בדבר שעושה אותה נבילה, ורב ששת אמר: בדבר שהיא מתה. ...

אמר רבי, נראין דברי רבי יהודה - **בדבר שאין הנשמה תלויה בו**, ודברי רבי יוסי - **בדבר שהנשמה תלויה בו**.

... חסורי מיחסרא, והכי קתני: נראין דברי רבי יוסי לר' יהודה בדבר שהנשמה תלויה בו, שאף רבי יהודה לא נחלק עליו - אלא בדבר שאין הנשמה תלויה בו, אבל בדבר שהנשמה תלויה בו - מודי ליה.

יהיה-קדש - סלוק, מגביל את הבהמה שאבר שלה הוקדש לעולה, להישאר עולה, היינו תמכר לצרכי עולות, לאדם הצריך עולה

שלימה.

כל אשר – **טרסא קדמא**. **טרסא בתפקיד שיעור** – **אומדנא**. **קדמא בתפקיד מוקדם**. ביחד **אומדנא מוקדמת** האם האיבר המוקדש הוא

אחד שהנשמה תלויה בו ואם אינה תלויה בו אזי מה שווי איבר זה שדמיו ישארו קדש וינתנו ע"י המקדיש לבית המקדש.

ויקרא בחקתי כז,יד:

ואיש כּי-יקדש את-ביתו קדש לה' והעריכו הפהוּן בּין טוב ובין רע פּאָשֶׁר יעריך אתוּ הפהוּן כּן יקום:

[ספרא בחוקתי פרשה ד פרק י] (א) והעריכו הכהן בין טוב ובין רע אין פודין את ההקדישות אכסרה, כאשר יעריך אותו הכהן כן יקום,

הבעלים אומרים בעשרים וכל אדם בעשרים הבעלים קודמים מפני שהם מוסיפים חמישית אמר א' הרי הוא שלי בעשרים וא' הבעלים

נותנים עשרים ושש, עשרים ושנים הבעלים נותנים עשרים ושבע, עשרים ושלושה הבעלים נותנים עשרים ושמונה עשרים וארבע הבעלים

נותנים עשרים ותשע, עשרים וחמש הבעלים נותנים שלשים שאין מוסיפים חמישית על עילוי של זה אמר אחר הרי הוא שלי בעשרים

ושש אם רצו הבעלים ליתן שלשים ואחת ודינר הבעלים קודמים ואם לאו אומרים לו הגעתיך.

כּי-יקדש את-ביתו קדש לה' - קדמא מרכא פשטא זקא-קטן, לכתחילה ובפועל, הכהן קובע ערך ומוזה נגזר ערך החומש. וגם אם יש

התמחרות (תחרות על שווי הפדיון) העולה על השווי שקבע הכהן לכתחילה, החומש נשאר לפי השווי הראשון "שאין מוסיפים חמישית על עילוי של זה".

לפי פשט תו"כ אחרי שעברו את שווי הערכת הכהן (כגון 26 לעומת הדוגמא 20) ועוד חומש (5), אז על המקדיש ליתן חומש נוסף הנגזר

מההפרש (כגון יוסיף דינר שהוא רבע סלע, שהוא ההפרש בין 25 – 26)

אבל לפי פירוש הח"ח על תו"כ מפרש ב-**בבלי ערכין כז,ב** שאם אחרי הערכת הכהן של 20 הבעלים היו מוכנים לפדות ב-21 סלע אז

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג, תמצית ההשקפות: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, מנעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

החומש נקבע לפי ה-21 והוא 5 סלע ודינר, ולכן בהגיעם ל-26 סלע, צריך הפודה לפדות ב-1 סלע ודינר. אם המקדיש לא פודה, אז המתחרה שהציע לכתחילה 26, ישלם בפועל 31 סלע ודינר.

א'יש – רביע, ארבעה תנאים להקדשה (א) **תורה שלמה [סז] בבלי בבא קמא סטב**, אמר רבי יוחנן, גזל ולא נתיאשו הבעלים, שניהם אינם יכולים להקדיש, זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו וכו'. דמסייע ליה קרא **א'יש כ'י-יקדש את-ביתו קדש לה'** מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו.

(ב) **תורה שלמה [סח] בבלי בבא קמא סחב**, גנב והקדיש ואחר כך טבח משלם תשלומי כפל (לבעלים) ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה (כי של הקדש) ... אימת אילימא לפני יאוש? ... אמר רחמנא מה ביתו שלו אף כל שלו, אלא פשיטא לאחר יאוש וכו'.

(ג ו-ד) **תורה שלמה [סט] בבלי נזיר לב, לאא**, ב"ש אומרים הקדש טעות הקדש, וב"ה אומרים אינו הקדש, ... אמר רחמנא מדעת ובכוונתו וגו'.

או (ד) **[תורה שלמה [עא] בבלי קדושין כחב]** אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט. האומר שור זה. עולה, בית זה הקדש, אפילו בסוף העולם קנה (כדכתיב **א'יש כ'י-יקדש וגו'**, מוצא שפתיך תשמור וגו' (דב' כג, כד) רש"ב"ם ב"ב קלג, ב: ד"ה ולא).

א'יש – רביע, ארבעה תנאים להקדשה: (א) מדעת וכוונה ולא הקדש טעות (ב) מוציא בפיו בית זה הקדש (ג) רכוש גזול קודם יאוש בעלים אין הגזול ואין הגזול יכולים להקדיש (ד) גנב יכול להקדיש רק אחרי יאוש בעלים אפשר ש(א) הוא שני תנאים נפרדים, ואילו (ד) הוא פועל יוצא של (ג) וכולל בו.

ויקרא בחקתי כז, יד: א'יש כ'י-יקדש את-ביתו קדש לה' והעריכו הפה'ן בין טוב ובין רע כאשר יעריך אתו הפה'ן בן יקים: [בבלי עבודה זרה סגא] אמר רבי (אליעזר) (מסורת הש"ס: [אלעזר]) כשקדמה והקריביתו. ה"ד? אי דאמר לה, קני ליה מעכשיו, פשיטא דשרי, דהא ליתיה בשעת ביאה, ומתנה בעלמא הוא דיהיב לה! ואי לא אמר לה קני ליה מעכשיו, היכי מצי מקרבה? (**ויקרא בהר כז, יד**) ואיש כי יקדיש את ביתו קדש אמר רחמנא, מה ביתו ברשותו, אף כל ברשותו! אלא, דאמר לה: להוי גביך עד שעת ביאה, ואי מיצטריך ליה קני מעכשיו.

א'יש כ'י-יקדש את-ביתו קדש לה' קדמא קבעה מועד עתידי והמרכא הקדימה את המועד העתידי, קדמא – לכתחילה, מרכא – בדיעבד

דוגמה אדם קבע זמן תחולת קנין לאדם אחר שאומר היה לקרות במעשה מסוים ואיפשר לאדם האחר להקדים את תחולת הקנין לפני שקרה המעשה המסוים **קדש לה' והעריכו הפה'ן** – פעמיים זקף בין שני קיסרים, כעין בנין אב, **תורה שלמה [עא] בבלי ראש השנה דא, הב ת"ר** חייבי הדמין והערכין החרמין וההקדשות וכו' כיון שעברו עליהן שלושה רגלים עובר בכל תאחר וכו' מנהני מילי דתנו רבנן כי תדור נדר (דב' כג, כב) וכו', לה' א-לקיך אלו הדמין והערכין והחרמין וההקדשות (בכולהו כתיב לה' וכו') ובהקדשות כתיב **א'יש כ'י-יקדש את-ביתו קדש לה'** תוס' ד"ה ערכין).

ויקרא בחקתי כז, טו: ואם המקדיש יגאל את-ביתו ויסף חמישית כסף-ערכה עליו והיה לו: ספרא בחוקותי פרשה ד (ב) [ויקרא בחקתי כז, טו] ואם המקדיש יגאל, לרבות את האש, ואם המקדיש יגאל לרבות את הירוש, ויסף חמישית כסף ערכך עליו והיה לו, אם נתן את הכסף הרי היא שלו, ואם לאו אינו שלו.
ע"פ **ספרא בחוקותי פרשה ד (ב) על [ויקרא בחקתי כז, טו] ואם המקדיש יגאל**, - קדמא זקא-קטן במלים מוקפות, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין, אפשר כי המקדיש חייב להיות הראשון לפדיון ולגאול, טפחא מרבה גואלים מהמשפחה לפני זרים אלו גואלים האיש המקדיש, האשה המקדישה, אשתו של המקדיש? כגון שמת ואין יורש בן, או שיש לה נכסי מלוג שלה, הירוש, ואם אין לו יורש זכר יורשת נקבה.

ויסף חמישית כסף-ערכה עליו – תלשא דרגא תביר טפחא, **תורה שלמה [סט] בבלי בבא מציעא נדב**, ... אמר רבא ... גבי הקדש ... הפודה את הקדשו מוסיף חומש, חומשא תנן, חומשא דחומשא לא תנן. מאי (אם חזר וחילל את החומש מהו שיוסיף חומש). (טט - רבא מסתפק האם בהקדש יש לנהוג כמו בתרומה ואם חילל החומש יוסיף חומש על החומש). אמר רב טיובמי משמיה דאביי, אמר קרא **ויסף חמישית כסף-ערכה**, מקיש חומשו לכסף ערכו. מה כסף ערכו מוסיף חומש, אף כסף חומשו נמי מוסיף חומש.

תלשא – שיעור מדורג של הוספת חומש על חומש, דרגא תביר טפחא כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל הענין או ההלכה. **[רלב"ג] (טו) ואם המקדיש יגאל את-ביתו** - למדנו מזה שההקדש אינו נפדה אלא בכסף או במה שידמה לו, והם המטלטלין; לא בקרקעות ועבדים ושטרות, כמו שהתבאר בדומה לזה במקומות רבים במה שקדם. ולמדנו מזה שאין הבדל בזה הענין בין בתי ערי חומה ובתי החצרים, ושהם נגאלין לעולם, בין קודם היוכל בין אחר היוכל, בין שעמדו ביד הקדש זמן ארוך או שלא עמדו בידו כי אם זמן מועט מאד. ולמדנו מזה ממה שקדם בבהמה הטמאה (לעיל, יג) שהבעלים מוסיפין חומש בהקדש ראשון לבד, לא במה שיחללוהו עליו, כי אינו ראוי בזה הדין כמו ההקדש הראשון, והתורה אמרה: **ואם המקדיש יגאל את-ביתו** - שהוא הקדש הראשון. ולמדנו מזה שאינו נקנה לו ההקדש אלא אחר שיפרע הכסף או שווי; וזה שהתורה אמרה: **ויסף חמישית כסף-ערכה עליו והיה לו** - רוצה לומר, שאחר כן יהיה לו, לא קודם זה. ולמדנו מזה, שההקדש אינו נפדה אלא בדבר שהוא ניתן לעין לגזברי ההקדש, כמו הכסף ומה שידמה לו; ולזה אין הקדש נפדה בשכירות, כי אולי יביא זה לחשוב שיהיה הקדש יוצא בלא פדיון. וראוי שיתבאר מזה גם כן, שהמקדיש מטלטלין או בהמה טמאה לבדק הבית ממה שהוא שלו והוא ברשותו, יהיה דינו הדין הזה שנזכר בבית בענין הערכת הכהן אותו, ובתוספת הבעלים חומש, וביתר הדינין שנתבארו מזה המקום. וזה מהשרשים הכוללים.

ראה **בבלי תמורה יא**
ואם המקדיש - קדמא זקא-קטן במלה אחת, כעין מוקדם שהוא מאוחר בענין, (א) שהבעלים מוסיפין **חומש בהקדש ראשון לבד**, לא במה שיחללוהו עליו (ב) ולמדנו מזה שאינו נקנה לו ההקדש אלא אחר שיפרע הכסף או שווי; כלומר מה שהיה מקודם שלו יחזור אליו רק לאחר שיפרע את הערכת שווי הקדש.

[ר' יוסף בכור שור] (טו) ואם המקדיש יגאל את-ביתו ויסף חמישית - וכן במעשר שיני ובשדה הקדש ובכמה בעלת מום. וטעמא: לפי שדרך בני אדם שמקדיש ופודה הקדישו, או מעשר ופודה מעשירו, שהוא מורה היתר ומולול לנפשיה, ואומר: הכל משלי אם אתן כך; ולפיכך אמרה תורה, שיוסיף חמישית על האומד. אבל בהקדש לא מצינו כתוב, שאם הקדיש מטלטלין, שצריך להוסיף חומש אם פודן. ולפי שלא הקפיד הכתוב על דמיהם, אמר שמואל (ערכין כט, א): הקדש שיה מנה שחללו על שיה פרוטה, מחולל.
ויסף - תלשא, בתפקיד שיעור על הענין מימינו כאן ע"פ פ"י **ר' יוסף בכור שור** אמרה תורה, שיוסיף חמישית על האומד.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשקפה**: **תנ"ך** – סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי: מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר תחאם, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תחא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/אחר/בתושב"פ.

יִסְרָף – תלשא, בתפקיד שיעור על הענין משמאלו ע"פ פי' ר' יוסף בכור שור אבל בהקדש לא מצינו כתוב, שאם הקדיש מטלטלין, שצריך להוסיף חומש אם פודין. ולפי שלא הקפיד הכתוב על דמיהם, אמר שמואל (ערכין כט, א): הקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה, מחולל. **1.7 ייקרא בחקתי כו, א (התשע"ט)**

[בבלי בכורות לא, א] מתני' [משנה בכורות פ"ה, מ"א]. כל פסולי המוקדשין **(הנאנתן להקדש)** נמכרין באיטליז ונשחטין באיטליז ונשקלין בליטרא, חוץ מן הבכור והמעשר שהנניחן לבעלים. פסולי המוקדשין – הנניחן להקדש. ושוקלין מנה כנגד מנה בבכור. **[בבלי בכורות לא, ב] גמ'.** כל פסולי המוקדשין הנאנתן להקדש אימתי? אילימא לאחר פדיונו, הנאנתן להקדש? הנאנתן דבעלים הוא! אלא לפני פדיונו – נשחטין? הא בעי העמדה והערכה! הניחא למאן דאמר קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה, אלא למאן דאמר היו בכלל העמדה והערכה מאי איכא למימר? אלא לעולם לאחר פדיון, ומאי הנאנתן להקדש – אדמעיקרא, דכיון דשרי להו מר נמכרין באיטליז ונשחטין באיטליז ונשקלין בליטרא טפי ופריק מעיקרא.

ויקרא בחקתי כו, לב: וְכָל-מַעֲשֵׂר בְּקָרְוֹ יִצְאֵן כָּל אֲשֶׁר-יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט הַעֲשִׂירִי יִהְיֶה-קֹּדֶשׁ לַיהוָה:
ויקרא בחקתי כו, לג: לֹא יִבְקַר בֵּין-טוֹב לְרָע וְלֹא יִמְרְנוּ וְאִם-הִמְרָנוּ יִמְרְנוּ וְהִנֵּה הָיָא וְתַמְוִרְתּוֹ יִהְיֶה-קֹּדֶשׁ לֹא יִצְאֵל:

(המשך הגמרא) חוץ מן הבכור ומן המעשר שהנניחן לבעלים. בשלמא בכור באיטליז הוא דלא מידובן – הא בביתיה מידובן, אלא מעשר, בביתיה מי מידובן? והתניא: בבכור נאמר **(במ' קרח יח, יז) לֹא תִפְדֶּה** – ונמכר חי **(רש"י: בעלים אין פודין אותם אבל נמכר הוא לאחרים משיבוא ליד כהן)**, (אבל) במעשר (בהמה) נאמר **(וי' בח' כו, לג) לֹא יִצְאֵל** – **(רש"י: ואין נמכר דגמרינן לא יגאל דהכא מלא יגאל כדמפרש לקמן בשמעתין).** ואינו נמכר לא חי ולא שחוט, לא תם ולא בעל מום! הא מילתא איקשיא ליה לרב ששת באורחא (בערב) כי יש לימוד שמוכרין), ושנייה בקדמותא (ופתר בבוקר) מברייתא: **במעשר בהמה של יתומים עסקינן, ומשום השבת אבידה (רש"י: שאין יכולין לאוכלו כולו ויסריח ובמעשר בעל מום קמייירי.)** נגעו בה **(רש"י: להתיר).**

(מוסר על לומר דבר בשם אומרו) רבי אידי סרסיה דרב ששת הוה שמעה מיניה, אזל אמרה בי מדרשא ולא אמרה משמיה, שמע רב ששת איקפד, אמר: מאן דעקיף – ליעקציה עקרבא! ורב ששת מאי נפקא ליה מינה? דאמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב **(תה' סא, ה) אָנְוָה בְּאֵלֶיךָ עֹלָמִים** וכי אפשר לאדם לגור בשני עולמים? אלא אמר דוד: רבונו של עולם, יאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה! דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי: כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובכות בקבר, ואמר רבי יצחק בר עזריי: מאי קראה – **(שח"ש ז, י) וְחָפֵץ בְּיָדָיו הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדֵי לְמִישְׁרֵים דּוֹבְבֵי שְׁפָתַי שְׁשֵׁנִים** – ככומר של ענבים, מה כומר של ענבים כיון דאדם נוגע בו דובב, אף תלמידי חכמים – כיון שאדם אומר דבר שמועה מפיו דובכות שפתיו בקבר.

(הגמרא חוזרת לנושא מעשר בהמה) מאי ברייתא? דתניא: מעשר בהמה של יתומים מוכרין אותו, ומעשר בהמה ששחטו מבליעו דמי מכירת בשרו בדמי מכירת) בעורו בחלבו ובגידו ובקרניו. מאי קאמר? אמר אביי: הכי קאמר מעשר בהמה של יתומים מוכרין אותו בהבלעה. מכלל דגדול בהבלעה לא? מאי שנא (ממה לומדים על הבלעה) מהא (דתניא) { מסורת הש"ס: [דתנן]: } הלוקח לולב מחבירו בשביעית נתון לו אתרוג במתנה, לפי שאינו רשאי ללוקחו בשביעית. והוינן בה: לא רצה ליתן לו במתנה מאי? ואמר רב הונא: מבליע לו דמי אתרוג בלולב! התם – לא מוכחא מילתא **(רש"י: כי דמי אתרוג קלים ואינו ניכר שהבליעם בלולב)**, הכא (במעשר בהמה) – מוכחא מילתא **(ע"פ רש"י: שמוכר בשר כי דמי יקרים וקשה להבליעם בעורו וגו').**

(על קושיית הבלעת הבשר) אמר רבא: אם כן, מעשר בהמה תרי זמני **(רש"י: מעשר בהמה דתני בברייתא)** למה לי? אלא אמר רבא, הכי קאמר: מעשר בהמה של יתומים – מוכרין אותו כדרכו **(רמב"ם בכורות פ"ו, ה"ז)** מעשר בהמה של יתומים שנשחט במומו מותר למוכרו כדרכו, ומעשר בהמה דגדול ששחטו – מבליעו בעורו בחלבו ובגידו ובקרניו. **(רמב"ם בכורות פ"ו, ה"ח)** אם הבליע דמי הבשר בדמי העור וגו' מותר

אמר רבא: מנא אמינא לה – דכתיב **(וי' בח' כו, לג) יִהְיֶה-הָיָא וְתַמְוִרְתּוֹ יִהְיֶה-קֹּדֶשׁ לֹא יִצְאֵל:** אימתי עושה תמורה – מחיים, אימתי אינו נגאל – מחיים, הא לאחר שחיטה נגאל, ורבנן (ההוא) דגזרו לאחר שחיטה אטו לפני שחיטה **(רש"י: אינו נמכר לא חי ולא מת רמב"ם בכורות פ"ו, ה"ה)** מעשר בהמה אסור למוכרו כשהוא **תמים**, דבר הנישום **(רש"י: הנמכר)** מחיים **(רש"י: כגון בשר)** – גזרו רבנן לאחר שחיטה אטו לפני שחיטה, **(רש"י: אינו נמכר לא חי ולא מת)**

(וי' בח' כו, לג) יִהְיֶה-הָיָא וְתַמְוִרְתּוֹ יִהְיֶה-קֹּדֶשׁ לֹא יִצְאֵל:
(וי' בח' כו, לג) יִהְיֶה-הָיָא – מקף בורר בין מעשר בהמה תמים ובין מעשר בהמה בעל מום. הרישא של הפסוק מלמד שהתמים ובעל המום נכנסים לקדושת מעשר בהמה. אבל רק התמים **(וי' בח' כו, לג) יִהְיֶה-קֹּדֶשׁ** ויוקרב במזבח.
(וי' בח' כו, לג) יִהְיֶה-קֹּדֶשׁ – הווית קדש נשאר במעשר בהמה. בזמן שביית המקדש קיים טעם מקף כבורר בין קדש כמו שלמים למעשר בהמה תמים, ובין חולין עם הגבלות למעשר בהמה בעל מום. בזמן שאין בית מקדש רבנן גזרו בשב ואל תעשה מנין למעשר בהמה (בכורות לה, ב).

(וי' בח' כו, לג) יִהְיֶה-הָיָא וְתַמְוִרְתּוֹ יִהְיֶה-קֹּדֶשׁ – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה. אפשר שמהתורה אין הבדלה בין מעשר בהמה של יתומים ושל גדולים. מעשר בהמה תמים מוקרב במזבח, ונאכל כשלמים. מעשר בהמה בעל מום אינו מוקרב במזבח ואינו יוצא לחולין ליגזו וליעבד ונאכל בכל מקום ומותר למוכרו עם הגבלות.
הסבר אפשרי אחר ל-**(וי' בח' כו, לג) יִהְיֶה-הָיָא וְתַמְוִרְתּוֹ יִהְיֶה-קֹּדֶשׁ** ע"פ סיפא של **[משנה תמורה פ"א, מ"א]** ... אמר לו רבי עקיבא (לרבי יוחנן בן נורי) והלא כבר נאמר (טט: הפסוק המוצג בשו"ת הוא **(וי' בח' כו, ז) יִהְיֶה-הָיָא וְתַמְוִרְתּוֹ יִהְיֶה-קֹּדֶשׁ**: היכן קדושה חלה עליו בבית הבעלים אף תמורה בבית הבעלים:

(וי' בח' כו, ז) יִהְיֶה-הָיָא וְתַמְוִרְתּוֹ – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב מבהמה שהוקדשה בבית בעליה אל התמורה שהוקדשה בבית בעליה.
אבל אפשר שתבנית הטעמים של **(וי' בח' כו, לג) יִהְיֶה-הָיָא וְתַמְוִרְתּוֹ יִהְיֶה-קֹּדֶשׁ** – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה, כאן כשם שקדושה חלה על בהמה בבית בעליה כך הקדושה חלה על התמורה בבית בעליה.

(וי' בח' כו, לג) לֹא יִצְאֵל – מרכא מרבה, סלוק מגביל. בסה"כ רבוי הגבלות. (הגבלה א) אימתי עושה תמורה – מחיים, (הגבלה ב) אימתי אינו נגאל (כלומר נמכר) – מחיים, ובתנאי (הגבלה ג) שהוא תמים **[רמב"ם בכורות פ"ו, ה"ה]** מעשר בהמה אסור למוכרו כשהוא

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי מצוותו תהא אמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/אח/חם בתושב"ע פ.

תמים, הא לאחר שחטייה נגאל (כלומר נמכר). רבנן עשו הבדלה במכירת מעשר בהמה בעל מום של יתומים שהוא כדרכו, ובין מכירת מעשר בהמה בעל מום של גדולים שמכירתו עם הגבלות.

==ע"כ הסבר ב- [בכורות לא, א – לא, ב] ובתבניות הטעמים של הסיפא של (וי' בח' כז, לג) עיון ברישא של הסיפא של (וי' בח' כז, לג) **וְאֵם-הַמֶּמְרָא יְמִירְנָוּ** – הנושא: זקא-קטן כשני רבויים

[ספרא בחוקותי פרשה ה פרק יג] (ד) מתוך שנאמר (דב' ואה יב,יא) וְכָל מִבְתָּר נִגְרִיכָם יִכּוֹל יִהְיֶה מוֹרְגַל וּמוֹצִיא אֶת הַיַּפֶּה ת"ל (וי' בח' כז, לג) לֹא יִבְקַר בֵּין-טוֹב לְרַע וְלֹא יִמְיָרְנָוּ וְאֵם-הַמֶּמְרָא יְמִירְנָוּ, הא אם המיר סופג את הארבעים **וְאֵם-הַמֶּמְרָא יְמִירְנָוּ** לרבות את האשה **וְאֵם-הַמֶּמְרָא יְמִירְנָוּ** לרבות את הירוש,

(וי' בח' כז, לג) **וְאֵם-הַמֶּמְרָא יְמִירְנָוּ** – זקא-קטן בתפקיד לרבות שני קרובי בעל הבהמה (א) אשה (אפשר שזה כולל גם את בת בעל הבהמה שירשה אותו) (ב) יורשו וכך ב- [רמב"ם פי' משנה תמורה פ"א, מ"א]

נושא: תמורה כשני לאוים למלקות וכאן ע"י לאו הניתק לעשה לוקה רק על אחד.

נאמר ב- [משנה תמורה פ"א, מ"א] [*] הכל ממירים אחד אנשים ואחד נשים לא שאדם רשאי להמיר אלא שאם המיר מומר וסופג את הארבעים הכהנים ממירים את שלהם וישראל ממירים את שלהם אין הכהנים ממירים לא בחטאת ולא באשם ולא בבכור ... **[פירוש המשנה לרמב"ם תמורה פ"א, מ"א]** אמרו הכל ממירין, ענינו הכל יעשו תמורה אם המירו, ואפילו יורש אם המיר בקרבן שהניח מורישו עושה תמורה (ט: ספרא גם אשה). וכבר בארנו בתחלת מכות שלא שנתק לעשה אין לוקין עליו, ו(אמנם) התמורה היא לאו שנתק לעשה, ו(אבל) הטעם שלוקה עליה לפי שהלאו כולל את כל האדם והוא אמרו (וי' בח' כז, לג) **וְלֹא יְמִירְנָוּ**, ועשה שבה שהוא (וי' בח' כז, לג) **וְהִיָּה-הָיֹא וְתִמְוִרְתָּו וְהִיָּה-קָדְשׁ** אינו כולל את הכל כמו הלאו, כי שותפין וצבור אין עושין תמורה (ט: ובמשנה נאמר אין הכהנים ממירים לא בחטאת ולא באשם ולא בבכור), וכיון שלא שוה לאו שבה לעשה שבה אין דינו כדין לאו שנתק לעשה, לפי שכל הממיר סופג מלקות (ט: על עוברו (וי' בח' כז, לג) **וְלֹא יְמִירְנָוּ** או (וי' בח' כז, לג) **וְלֹא-יְמִירְנָוּ**) ואין כל הממיר עושה תמורה. וכבר בארנו בתחלת מכות אמרם כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע וממיר ומקלל את חברו בשם. ואמר ר' עקיבה כשם שאין הקדושה חלה אלא על דבר שהוא בביתו כך התמורה צריכה שתהיה בביתו, ובכור אינו בביתו מעיקרא אלא הוא בבית ישראל. והלכה כר' עקיבה. ולפי הסבר [מהר"ם שיק ב"מ פ"ה] ו- **[שפת אמת מכות פ"ג]** העשה ניתק לאו אחד מהשני לאוים ולכן סופג 40 על הלאו שלא נותק.

(וי' בח' כז, לג) **וְאֵם-הַמֶּמְרָא יְמִירְנָוּ וְהִיָּה-הָיֹא וְתִמְוִרְתָּו וְהִיָּה-קָדְשׁ**

וְאֵם-הַמֶּמְרָא – מקף כבורר בין המרה שגורמת לתמורה ש- (וי' בח' כז, לג) **וְהִיָּה-קָדְשׁ** ובין המרה שלא תחול כמו אין הכהנים ממירים לא בחטאת ולא באשם ולא בבכור, כמו המרת צבור וכמו המרת שותפים עיון ברישא של הסיפא של (וי' בח' כז, לג) בכתוב **וְאֵם-הַמֶּמְרָא יְמִירְנָוּ**. ע"פ [רמב"ם פי' משנה תמורה פ"א, מ"א] מצוות העשה מדרך הלימוד "לאו הניתק לעשה" היא (וי' בח' כז, לג) **וְהִיָּה-הָיֹא וְתִמְוִרְתָּו וְהִיָּה-קָדְשׁ**, לכן הכתוב (וי' בח' כז, לג) **וְאֵם-הַמֶּמְרָא יְמִירְנָוּ** הוא לא המצוה אלא תיאור של פעולה, וכתוב אחריו המצוה (וי' בח' כז, לג) **וְהִיָּה-הָיֹא וְתִמְוִרְתָּו וְהִיָּה-קָדְשׁ**. היות הכתוב (וי' בח' כז, לג) **וְאֵם-הַמֶּמְרָא יְמִירְנָוּ** – הוא תיאור ואחריו מצוה, לכן תבנית הטעמים שלו (אתנח) מקף מונח זקא-קטן. מלמדת לאחריו ולפניו. הלימוד לכתוב אחריו זה חלק העשה מה"לאו הניתק לעשה". הלימוד לכתוב לפניו ע"פ [רמב"ם פי' משנה תמורה פ"א, מ"א] והסבר [רשימות שיעורים (ר"ד סולובייצ'ק)] מלמד שחלק העשה מתוך "הלאו הניתק לעשה" אמנם מונע את המלקות על "חלות התמורה" אבל אינו מונע את המלקות על "מעשה התמורה" ולכן הממיר לוקה 40 ולא 80 על שני לאוים (וי' בח' כז, לג) **וְלֹא יְחַלְפִּנָּו וְלֹא-יְמִירְנָוּ**.

מקורות לעיון לעיל: [מהר"ם שיק מסכת בבא מציעא פרק ה - איזהו נשך [המתחיל בדף ס עמוד ב]]

הרמב"ם רפ"א דתמורה ה"א] כתב [ולמה לוקין על התמורה והרי לאו שבה ניתק לעשה שנאמר (וי' בח' כז, לג) **וְאֵם-הַמֶּמְרָא יְמִירְנָוּ וְהִיָּה-הָיֹא וְתִמְוִרְתָּו וְהִיָּה-קָדְשׁ**, מפני שיש בה עשה ושני לאוין, ועוד] דהיכא דהלאו כולל טפי מהעשה לא מקרי ניתק לעשה דאין יכול לנתק הלאו שהוא כולל יותר,

[שפת אמת מסכת מכות פרק ג - אלו הן הלוקין [המתחיל בדף יג עמוד א]]

(שם) תוד"ה תנינא כו' וי"ל דשאני התם דתרי לאוין סמוכין כו', פי' דבכה"ג אלים טפי לאוי דידהו, דנכפלו ונשנו במקומם ושונה עליו הכתוב במקומם לעכב. ועוד יש להוסיף, דשאני התם דהעשה המנתק רק על (וי' בח' כז, לג) **הַמֶּמְרָא יְמִירְנָוּ**, אבל ה- (וי' בח' כז, לג) **וְלֹא יְחַלְפִּנָּו** נשאר בלי ניתוק, דאל"כ הל"ל ואם המיר ימירנו ויחליפנו כו'. ולפי"ז יהיה נשאר שם לאו אחד בלבד כנ"ל.

[רשימות שיעורים (ר"ד סולובייצ'ק) ענינים ענין לאו שאין בו מעשה]

הרמב"ם כתב (פ"א מהל' תמורה הל"א) וז"ל כל הממיר לוקה וכו' שנאמר (וי' בח' כז, לג) **וְלֹא יְחַלְפִּנָּו וְלֹא-יְמִירְנָוּ**. ואף על פי שלא עשה מעשה. מפי השמועה למדו שכל מצות לא תעשה שאין בה מעשה אין לוקין עליה חוץ מנשבע וממיר ומקלל את חברו בשם. שלשה לאוין אלו אי אפשר שיהיה בהן מעשה כלל ולוקין עליהן. ולמה לוקין על התמורה והרי לאו שבה ניתק לעשה שנאמר (וי' בח' כז, לג) **וְאֵם-הַמֶּמְרָא יְמִירְנָוּ וְהִיָּה-הָיֹא וְתִמְוִרְתָּו וְהִיָּה-קָדְשׁ**. מפני שיש בה עשה ושני לאוין. ועוד שאין לאו שבה שוה לעשה. **[משנה תמורה פ"א, מ"א]** שהצבור והשותפין אין עושין תמורה אם המירו אף על פי שהן מוזהרין שלא ימירו כו' עכ"ל. הרי לרמב"ם שותפין הממירין לוקין אף שאין תמורתן תמורה, וע"כ שדעתו שאיסור התמורה אינו חלות התמורה אלא מעשה התמורה (ט: ולוקים על מעשה). ועקב כך אין (ט: שני) הלאוין דתמורה (ט: (וי' בח' כז, לג) **וְלֹא יְחַלְפִּנָּו וְלֹא-יְמִירְנָוּ**) ניתקין לעשה (ט: ניפטרין ממלקות ע"י העשה (וי' בח' כז, לג) **וְאֵם-הַמֶּמְרָא יְמִירְנָוּ**) שכן באיסור התמורה עוברים אף בלי חלות תמורה, ואילו העשה תלוי דוקא בחלות.

[רשימות שיעורים] שילב בעיונו קרבן שאינו מעשר בהמה. נלמד מזה שתמורה חלה אם קדמה ההקדשה למום ויקרא בחקתי כז, ט: **וְאֵם-בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַיהוָה פֶּלֶא אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנָּה לַיהוָה יְהִיָּה-קָדְשׁ: ויקרא בחקתי כז, י: לֹא יְחַלְפִּנָּו וְלֹא-יְמִירְנָוּ אֹתוֹ טוֹב פְּרַע אֹרֶיבַע בְּטוֹב וְאֵם-הַמֶּמְרָא יְמִירְנָוּ בְּהֵמָה בְּהֵמָה וְהִיָּה-הָיֹא וְתִמְוִרְתָּו וְהִיָּה-קָדְשׁ:**

[לקח טוב] ויקרא בחוקתי דף עח ע"ב: ימיר בְּהֵמָה בְּהֵמָה. מכאן שממירין מן הבקר על הצאן ומן הצאן על הבקר ומן הכשבים על העזים ומן העזים על הכשבים ומן הזכרים על הנקבות ומן הנקבות על הזכרים ומן תמימים על בעלי מומין ומבעלי מומין על התמימים ובלבד שלא יקדים מום קבוע להקדישו שנאמר (וי' בח' כז, לג) **וְלֹא יְחַלְפִּנָּו וְלֹא-יְמִירְנָוּ** אֹתוֹ. רבי שמעון אומר אין ממירין אלא אחד

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתגן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גריש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

באחד. יְהִי־הַקְדָּשׁ. מה הוא מיוחד (טט: אחד) אף תמורתו מיוחדת (טט: אחד). תנן התם הכל ממירין אחד אנשים ואחד נשים לא שאדם רשאי להמיר אלא שאם המיר (מותר) וסופג את הארבעים וכו' הלכתא במסכת תמורה:

(וי' בח' כז, ו) נְאֻם־הֵמָּה יָמִיר – מקף ע"פ אביי ב-[לקח טוב] כבורר טוב מעיקרו עושה תמורה. רע מעיקרו אין עושה תמורה.
 (וי' בח' כז, ו) נְאֻם־הֵמָּה יָמִיר – קדמא בתפקיד תחילה אי זהו טוב. שקדם הקדשו את מומו. ולא שקדם מום קבוע להקדשו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המראק והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשקפה**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי /או רבוי /או ממש; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.8 ייקרא בחקתי כו,א (התשפ"ב) (בהשתתפות נחלת יעקב)

ויקרא בחקתי כז,ג: והנה ערפך הזכר מבין עשרים שנה ועד בן-ששים שנה והנה ערפך ממשים שקל כסף בשקל הקדש:
ויקרא בחקתי כז,ד: ואם-נקבה הוא והנה ערפך שלשים שקל:

ויקרא בחקתי כז,ה: ואם מבין-חמש שנים ועד בן-עשרים שנה והנה ערפך הזכר עשרים שקלים ולנקבה עשרת שקלים:
ויקרא בחקתי כז,ו: ואם מבין-חדש ועד בן-חמש שנים והנה ערפך הזכר ממשה שקלים כסף ולנקבה ערפך שלשת שקלים כסף:

ויקרא בחקתי כז,ז: ואם מבין-ששים שנה נמעלה אם-זכר והנה ערפך ממשה עשר שקל ולנקבה עשרה שקלים:

ויקרא בחקתי כז,ח: ואם-מך הוא מערפך והעמידל לפני הפהן והעריך אוהו הפהן על-פי אשר תשיג יד הגדר יעריכנו הפהן: ס

[ספרא בחוקותי פרשה ג סוף פרק ח אות ו] או יכול שאני מוציא דבר שהנשמה תלויה בו, ת"ל **(כז,ג) נפש** נפש, לא המת, אוציא את המת ולא אוציא את הגוסס ת"ל **(וי' בחק כז,ח) והעריך** את שיש לו עמדה יש לו ערכה ואת שאין לו העמדה אין לו ערכה.

[שם ז] דבר אחר מה ת"ל **(כז,ג) נפש** שיכול אין לי אלא אחד **(כז,ג) נפש** כתיב חסר ו"ו לכן יכול להיות נפש אחת) שהעריך את אחד, אחד שהעריך את מאה מנין ת"ל **(כז,ג) נפש** (קרי לשון רבים), ד"א מה ת"ל **(כז,ג) נפש** שיכול אין לי אלא איש שהעריך את האשה אשה שהעריכה את האיש מנין ת"ל **(כז,ג) נפש**, ד"א מה ת"ל **(כז,ג) נפש** שיכול כל שהיה בכלל דמים יהיה בכלל ערכי, מנוול ומוכה שחין שלא היו בכלל דמים (שאינם יעמדו למכירה כעבד אין להם שווי או הוה אמינא גם), לא יהיו בכלל ערכים (מעריכים) ת"ל **(כז,ג) נפש**. (הם במעריכים ולא בנערכים)

(כז,ג) בערפך נפש – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן רבוי משמעויות מי נכלל בערכי.

[שם ח (כז,ג) והנה מה ת"ל שיכול כל שהיה בכלל ערכים יהיו בכלל דמים מנוול ומוכה שחין טומטום ואנדרוגינוס ופחות מבין חדש שלא היו בכלל ערכים (הם במעריכים) (כנראה פרט לחרש קטן ושוטה) ולא בנערכים) לא יהיו בכלל דמים ת"ל (כז,ג) והנה. (הם לא שווים בדמים אבל יכולים לתת דמי אחרים רגילים)

(כז,ג) והנה ערפך הזכר – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות לימוד אחד יוצא

מפשוטו, הקבוצה מנוול ומוכה שחין טומטום ואנדרוגינוס ופחות מבין חדש **(למוד א)** אינם בנערכים אבל הם במעריכים **(למוד ב)**

אינם בדמים (כעבד למכירה) אבל יכולים לתת דמי אחרים רגילים.

[שם ט] הזכר ולא טומטום ואנדרוגינוס יכול לא יהיו בכלל איש אבל יהיו בכלל אשה ת"ל (כז,ד) ואם-נקבה הוא זכר ודאי, ונקיבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס, ומנין ששנת ששים כלמטה הימינו, ת"ל (כז,ד) ואם מבין-ששים שנה נמעלה אם-זכר מלמד ששנת ששים כלמטה הימינה.

(כז,ד) שנה נמעלה אם-זכר – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות לימוד אחד יוצא

מפשוטו, מהפשט הוה אמינא שמשכנס לשנתו הששים יהיה כלפי מעלה, מהפך פשטא מלמד ששנת ששים כלמטה הימינה. משיכנס לשנתו ה-61 יהיה כלפי מעלה.

[שם י] אין לי אלא שנת ששים שנת חמש שנת כ' מנין? ודין הוא (ראה מ"א שזה גזרה שוה) חייב בשנת ששים, וחייב שנת חמש ושנת עשרים, מה שנת ששים כלמטה אף שנת חמש ושנת עשרים כלמטה הימינה.

[שם יא] הין אם עשית שנת ששים כלמטה הימינה להחמיר (בערך כספי גבוה) נעשה שנת חמש ושנת עשרים כלמטה הימינו להקל תלמוד לומר שנה שנה לגזרה שוה מה (כז,ה) שנה אמורה בשנת ששים כלמטה הימינה אף שנה האמורה בשנת חמש (כז,ה) חמש שנים,

(כז,ה) חמש שנים הגזרה שוה לחמש שנה ע"פ משמעות המלה) ושנת עשרים **(כז,ה) שנה** כלמטה הימינה בין להקל בין להחמיר, **ר"א אומר** (היות ומלת אומר היא אחרי שם האומר יתכן שיש מחלוקת בדבר) מנין (שלששים שנה יש) (להוסיף) חודש א' ויום אחר החדש (ע"פ הח"ח הוא כבר יום ראשון של שנה 61) הרי הוא כשנת ששים (רק אז תסתים שנת ששים) ת"ל **(כז,ה) נמעלה**, נאמר כאן **(כז,ה) נמעלה** ונאמר להלן **(במ' גטו) נמעלה** (ע"פ הסבר המלבי"ם **(במ' גטו) קלד את-בני לוי לבית אבתם למשפחתם לזכר מכו-חדש נמעלה תפקדם**): מה **(במ' גטו) נמעלה** האמור להלן (בכני לוי) חדש א' (ויום אחד אחר החדש הוא היום הראשון בחודש הבא) כך שנת ששים מסתיימת אחר 30 יום. עד כאן ר"א הגדיר תוספת אחר ששים שנה של ל' יום והיום הבא הוא יום ראשון של השנה ה-61. במשנה הבאה מקיש התוספת של ל' יום מששים שנה לסיום חמש שנה ולסיום עשרים שנה עם תוספת של ל' יום והיום הבא יפתח שנה 6 או שנה 21).

[שם יב] אין לי אלא לאחר ששים אחר חמש אחר עשרים מנין ודין הוא (ראה הסבר שוה הקש) חייב אחר ששים וחייב אחר חמש ואחר עשרים, מה אחר ששים חדש א' ויום א' אחר החדש הרי הן כשנת ששים אף אחר חמש ואחר עשרים חודש אחד ויום אחד אחר החדש הרי הן כשנת חמש ושנת עשרים.

הלמוד ב-**[שם יב] ודין הוא** אינו מדת קל וחומר אלא מדת "מה מצינו" שהיא כעין בנין אב, וכאן היא כעין הקש המרומז בתבנית הטעמים **(כז,ה) אם-זכר והנה ערפך** ... זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק ... אתנה) ומקיש מסיום שנת ששים אחר עוד 30 יום ותחילת שנת 61 מהיום הבא כך גם סיום חמש שנה וסיום עשרים שנה הוא עם תוספת של ל' יום והיום הבא יפתח שנה 6 או שנה 21.

הלמוד ב-**[שם יא] ר"א אומר** מנין (שלששים שנה יש) (להוסיף) חודש א' ויום אחר החדש (ע"פ הח"ח הוא כבר יום ראשון של שנה 61). **[ספרא שם]** ממשך כבעין גזרה שוה ולומד מ-**(במ' גטו) מתניוקות בני לוי שמיום 31 לחייהם מתפקדים למנין שבט לוי (כי יצאו מגדר נפלים ומיום 31 נחשבים בני קיימא), 30 היום הקודמים כאילו שייכים לתקופה קודמת (שכאן היא אותם 30 יום) ובזה הכעין גזרה שוה או כמוצע הקש של לצרף 30 יום משנה 61 לתקופה הקודמת (כאן 60 שנה). אפשר שהתקופה הקודמת מרומזת בטעם קדמא במלת **(כז,ה) ואם מבין-ששים** ואז הכעין גזרה שוה או כמוצע הקש הבנוי על המלה הבאה **(כז,ה) נמעלה** מרמז לחפש לימוד דומה במקום אחר בתורה. אבל **[רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פ"א ה"ג]** כותב מפורש רק יום אחד מעבר לשנה 5, 20, 60**

... היה מבין אחד וששים יום עד בן חמש שנים גמורות ערך הזכר חמשה שקלים והנקבה שלשה שקלים, משכנס בשנת ששים יום אחד עד שישלים שנת עשרים ערך הזכר עשרים שקלים והנקבה עשרה שקלים, משיכנס בשנת אחת ועשרים יום עד שישלים שנת ששים ערך הזכר חמשים שקלים והנקבה שלשים שקלים, ומשיכנס בשנת אחת וששים יום עד יום מותו אפילו חיה כמה שנים ערך הזכר חמשה עשר שקלים והנקבה עשרה שקלים.

[בבלי ערכין,א,א] [משנה ערכין (סוף) א,א] פחות מבין חדש נידר (רש"י): אם אמר אחר דמיו עלי שהרי דמים כל דהו יש לו) אבל לא נערך

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשקפה: תנ"ך, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שני ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול: 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

(רש"י): שלא נאמר בפרשה אלא (כו,ו) **מִן-חֶרֶשׂ** ומעלה

פחות (רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פ"א ה"ט) הדמים אינן כערכין, כיצד האומר דמי עלי או דמי זה עלי או דמי פלוני עלי אפילו היה אותו פלוני קטן בין יומו או טומטום ואנדרוגינוס או עכו"ם נותן מה שהוא שוה דינר או אלף כאילו הוא עבד הנמכר בשוק.

(כו,ו) מִן-חֶרֶשׂ – מקף כבורר האם עד בן חודש זה 30 יום ובין האם עד בן חודש זה 29 יום.

מוצע ללמוד כי טעם תלשא במלת **(כו,ז) וְאִם מִן-שְׁשִׁים** מרמז בתפקיד למוד לכתוב לפניו **(כו,ז) וְאִם מִן-חֶרֶשׂ** כי "בן-חדש" שעורו

30 יום אף-על-פי שזה נקרא חודש מלא או מעובר, כמסקנה מ-**[רמב"ם פיהמ"ש ערכין פ"ב, מ"ב]**.

צ"ע מה מלמד טעם תלשא במלת **(כו,ז) וְאִם מִן-שְׁשִׁים** בתפקיד למוד לכתוב אחריו

כדי שאי אפשר יהיה לפרוך גזרה שוה, שני הכתובים שמהם לומדים גזרה שוה צריכים להיות מופנים, היינו יתירים כי יש לכל אחד עוד כתוב במשמעות דומה, שממנו לומדים לגופו של הכתוב.

אם נאמר כי **(כו,ז) וְעַד בֶּן-שְׁשִׁים שָׁנָה** הוא לגופו של ענין אז **(כו,ז) וְאִם מִן-שְׁשִׁים שָׁנָה** ומעלה הוא יתר

אם נאמר כי **(כו,ז) מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה** הוא לגופו של ענין אז **(כו,ה) וְעַד בֶּן-עֶשְׂרִים שָׁנָה** הוא יתר **[בבלי ערכין ה,א]**

אם נאמר כי **(כו,ה) וְאִם מִן-חֲמִשׁ שָׁנִים** הוא לגופו של ענין אז **(כו,ה) וְעַד בֶּן-חֲמִשׁ שָׁנִים** הוא יתר

אבל **(כו,ז) וְאִם מִן-שְׁשִׁים שָׁנָה** ומעלה נדרש ב-**[ספרא בחוקותי פרשה ג סוף פרק ח (יא)]** לענין ערכין שנה ששים מסתיימת אחרי עוד 30 יום ומזה נלמד ב-**[שם (יב)]** כמוצע בכעין הקש, שלענין ערכין גם שנה חמש וגם שנה עשרים מסתיימת אחרי עוד 30 יום.

אם כך הכתוב הזה לא מופנה. ולא סביר ללמוד ש-**(כו,ז) וְעַד בֶּן-שְׁשִׁים שָׁנָה** הוא היתר כי אז יש לשנות את היעוד של **(כו,ז) מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה** ליתר. והוצע ללמוד שמכיוון שבפסוק **(כו,ז) נמצאת** תבנית טעמים זקא-קטן ... זקא-קטן (על 20 שנה) בין שני קיסרים המלמדת, שכמו בפסוק זה יש הקש כך בפסוקים אחרים בפרשת ערכין יש ללמוד בכעין הקש בנושאים שונים הקשורים לשנים.

מוצע לומר כי טעם מקף של **(כו,ז) מִן-שְׁשִׁים** בתפקיד בורר שני מסלולי למוד. במסלול אחד נמצא למוד גזרה שוה, במסלול שני

נמצא למוד לענין ערכין של תוספת 30 יום לסיום שנה 60 וממנה לסיום שנים 5 ו-20. במסלול זה אפשר כי טעם מקף בכתוב **(כו,ז) מִן-שְׁשִׁים** בתפקיד כבורר בן הדעה של ר"א להוסיף 30 יום אחרי שנים 5, 20, 60 ובין הדעה שלא להוסיף. ואם לא מוסיפים צ"ע מה תקיד טעם קדמא בכתוב **(כו,ז) מִן-שְׁשִׁים**.

מקף כבורר בין שני מסלולי למוד בכתוב אחד מצאנו בפרשת "קדש לי כל בכור" **(שמ' בא יג,א – י)** המשלבת בתוכן אחד בין קדושת בכור, מצוות פסח (שבת ממלאכה, שבת מחמץ, ליל פסח והגדה) ומצוות תפילין. **(יג,י) אֶת-הַחֻקָּה** – מקף ע"פ **[מכילתא]** (בורר בין) חוקת תפילין ובין חוקת (כל) המצוות. (וקובע) אמרת במי הענין מדבר בתפילין. **(יג,י) אֶת-הַחֻקָּה** – מקף ע"פ **[תנ"ש קכב]** ע"פ **[מדרגה ומכרשב"י]** (בורר בין) ר' אליעזר אומר זו חוקת הפסח ר' עקיבא אומר זו חוקת תפילין. ולפי הלימודים השונים בפסוקים **(יג,ט – י)** בתוכן אחד יש מסלול לימוד על הפסח כאות, ומסלול לימוד על תפילין כאות.

[שם יג (וי' בחק כו,ח) וְאִם-מִן-חֶרֶשׂ הוּא מְעַרְפֶּךָ], אם הוא עני מליתן ערך והעמידו לפני הכהן להוציא את המת, אוציא את המת ולא אוציא את הגוסס, ת"ל והעמיד והעריך **(כו,ח) וְהַעֲמִידוּ לְפָנַי הַכֹּהֵן וְהַעֲרִיףְוּ** את שיש לו עמדה יש לו ערכה ואת שאין לו עמדה אין לו ערכה.

[שם יד] יכול אפי' אמר ערך של פלוני זה עלי ומת (הפלוגי) יהיה פטור ת"ל (וי' בחק כו,ח) וְהַעֲרִיפוּ אֹתוֹ הַכֹּהֵן שלא יתן אלא בזמן (שאמר) הערך **(כו,ח) עַל-פִּי אֲשֶׁר תְּשִׁיג יָד הַנִּדְרָר הַנּוֹדֵד** לא יד הנידר בין איש בין אשה ובין קטן מיכן אמרו השיג יד בנודר והשנים בנידר והערכים בנערך, **(כו,ח) וְהַעֲרִיףְוּ** בזמן הערך, **(וי' בחק כו,ח) וְהַעֲרִיפוּ אֹתוֹ הַכֹּהֵן**, בניין אב לכל הנערכים שיהו בכהן.

[פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא דף עז עמוד ב]

(וי' בחק כו,ז) וְהִיָּה עֶרְפֶּךָ הַיָּבֵר. לא טומטום ואנדרוגינוס. מכאן אמרו במסכת ערכין טומטום ואנדרוגינוס נידרין ונודרין ומעריכין. אבל לא נעריכין. מכן עשרים שנה ועד בן ששים שנה. שנת עשרים כשנת ששים מה שנת ששים כלמטה הימנה אף שנת עשרים כלמטה הימנה. והיה ערכך. אין הטומטום בכלל ערכים. אבל ישנו בכלל דמים. חמשים שקל כסף. פתח הכתוב בגדול שבערכים. תנן התם אין בערכים פחות מסלע ולא יותר על חמשים סלעים. כיצד נתן סלע והעשיר אינו נותן כלום. פחות מסלע והעשיר נותן חמשים סלעים. ואמרינן בתלמוד מנא לן דכתיב **(וי' בח' כו,ח) וְכָל-עֶרְפֶּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְעֶשְׂרִים נָהָה יִהְיֶה הַשֶּׁקֶל**: ס. כל ערכין שאתה מעריך לא יהו פחותין משקל ולא יתיר מחמשים דכתיב **(כו,ז) חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ**:

(וי' בחק כו,ז) וְאִם-נִקְבְּהָ. הרי נקבה ודאית. הוא פרט לטומטום ואנדרוגינוס. **(וי' בחק כו,ח) וְאִם מִן-חֲמִשׁ שָׁנִים וְעַד בֶּן-עֶשְׂרִים שָׁנָה**. נאמר כאן שנה ונאמר בששים שנה. לגזרה שוה מה להלן שנת ששים כלמטה אף בעשרים שנת עשרים עצמה כלמטה. ואף על פי שהוא לקולא:

(וי' בחק כו,ז) וְהִיָּה עֶרְפֶּךָ הַיָּבֵר מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה – זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן בין סלוק ואתנה) בתפקיד כעין הקש, בנין אב. ב-**[ספרא בחוקותי פרשה ג סוף פרק ח (בין אות ג – אות יד)]** חלק מהאותיות (משנות חיצוניות) מלמדים הקשים שונים בנושא נדר וערכים.

(וי' בחק כו,ז) וְהִיָּה עֶרְפֶּךָ הַיָּבֵר. לא טומטום ואנדרוגינוס. מכאן אמרו במסכת ערכין טומטום ואנדרוגינוס נידרין ונודרין ומעריכין. אבל לא נעריכין.

(וי' בחק כו,ז) וְהִיָּה עֶרְפֶּךָ הַיָּבֵר מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה – זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן בין סלוק ואתנה) בתפקיד כעין הקש, אפשר שמרמז ללמוד ב-**[לקח טוב (וי' בחק כו,ח) וְאִם מִן-חֲמִשׁ שָׁנִים וְעַד בֶּן-עֶשְׂרִים שָׁנָה]**. נאמר כאן שנה ונאמר בששים שנה. לגזרה שוה מה להלן שנת ששים כלמטה אף בעשרים שנת עשרים עצמה כלמטה. ואף על פי שהוא לקולא: ע"פ הלמוד

(וי' בחק כו,ח) וְאִם-מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה – זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן בין סלוק ואתנה) בתפקיד **כעין בנין אב [ספרא בחוקותי פרשה ג סוף פרק ח (אות יד)] (וי' בחק כו,ח) וְהַעֲרִיפוּ אֹתוֹ הַכֹּהֵן**, בניין אב לכל הנערכים (שבפרשת ערכין (וי' בח' כו,ח)) שיהו בכהן.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישיב – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

(כז,ד) **הוּא** – אתנה כמגביל ל-נקבה ודאית, פרט לטומטום ואנדרוגינוס.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסו"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה כבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשקפות: אתנה, סליק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשוט; מרכא = מרכא; רבוי; דרגא – מצרף: תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרשא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר= בד"כ בוור לימוד אחד מרב אפשרויות: פסוק 1 – סודר שנוחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-גדול ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"פ – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצננת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

1.9 ויקרא בחקתי כו,א (התשפ"ד)

ויקרא בחקתי כו,ז: וירדפתם את איביכם ונגפלו לפניכם לחרב: כמעט לגמרי כמעט (דב' וא' ו,ד), שְמַע יִשְׂרָאֵל יִרְדָּךְ אֱלֹהֵינוּ יִרְדְּדוּ אַחֲרָי: הכתוב שָמַע יִשְׂרָאֵל בתבנית טעמים אחרת מופיע בפסוק, שהוא במרכז המשנה והגמרא שלהלן על ישועת ה' לישראל המקיימים את אמונת ה' ויחודו. אפילו לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית - אי אתם נמסרין בידם, מקבוצת הפסוקים של אמונה בחידוש הבריאה ובקבלת עול מלכות שמים של הבורא.

(דב' שפ' כב), והִיָּה קָמְרַבְּכֶם אֱלֹהֵימַלְחָמָה ונגש הפהו ודבר אלהים:
(דב' שפ' כג), ואָמַר אֱלֹהִים שְמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרַבִּים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל־אִיבֵיכֶם
אל־יִבְרַךְ לְבַבְכֶם אֱלֹהֵי־תִרְאֵי וְאֱלֹהֵי־תַחְפוּזוֹ וְאֱלֹהֵי־תַעֲרָצוֹ מַפְנִיָּהֶם: מונח רביע דרגא תביר טפקא סליק

[בבלי סוטה מב:א] [מתני' סוטה פ"ח,מ"א]. משוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם - בלשון הקודש היה מדבר, שנאמר: (דב' שפ' כב), והִיָּה קָמְרַבְּכֶם אֱלֹהֵימַלְחָמָה ונגש הפהו - זה כהן משוח מלחמה, ודבר אלהים: - בלשון הקודש, ואמר אליהם (דב' שפ' כג), שְמַע יִשְׂרָאֵל וגו' על־אִיבֵיכֶם - ולא על אחיכם, לא יהודה על שמעון ולא שמעון על בנימין, שאם תפלו בידם ירחמו עליכם, כמה שנאמר: (דה"י ב כח,טו) וְנַקְּמוּ הָעָגְזִים אֲשֶׁר־נִקְּבוּ בְשֵׁמוֹת וַיַּחֲזִיקוּ בְשַׁבָּתָה וְכָל־מַעֲרֻמֵּיהֶם הִקְיִישׁוּ מִדַּבָּרֵי־לֵבָיִשׁוֹם וַיִּנְעָלוּם וַיִּצְלָלוּם וַיִּשְׁקָוּם וַיִּסְכְּוּם וַיִּנְהָלוּם בַּחֲמָרִים לְכִלְכִּילָשׁוֹל וַיִּבְיִאוּם יַרְחוֹ עִיר־הַתַּמְרִים אֲצֵל אַחֲזִיהֶם וַיְשׁוּבוּ שְׂמֵרוֹן: פ, (דב' שפ' כג), על־אִיבֵיכֶם אַתֶּם הוֹלְכִים, שאם תפלו בידם אין מרחמין עליכם; אל־יִבְרַךְ לְבַבְכֶם אֱלֹהֵי־תִרְאֵי וְאֱלֹהֵי־תַחְפוּזוֹ וגו', אל־יִבְרַךְ לְבַבְכֶם (מונח רביע בתפקיד לפחות ארבעה לומדים שנשמנם בתוך תוכן המשנה) - (למוד א) מפני צהלת סוסים (למוד ב) וציחוצח חרבות, אל־תִרְאֵי - (למוד ג) מפני הגפת תריסין (למוד ד) ושפעת הקלגסין, וְאֱלֹהֵי־תַחְפוּזוֹ - (למוד ה) מקול קרנות, אֱלֹהֵי־תַעֲרָצוֹ - (למוד ו) מפני קול צווחות;

(דב' שפ' כד), בִּי יִדְוֶן אֱלֹהֵיכֶם הַהֲלֵךְ עִמָּכֶם - הם כאין בנצחונו של בשר ודם ואתם באים בנצחונו של מקום, פלשתיים כאו בנצחונו של גלית, מה היה סופו? לסוף נפל בחרב ונפלו עמו, בני עמון באו בנצחונו של שובך, מה היה סופו? לסוף נפל בחרב ונפלו עמו, ואתם אי אתם כן, **(דב' שפ' כד), בִּי יִדְוֶן אֱלֹהֵיכֶם הַהֲלֵךְ עִמָּכֶם הַלֵּחֲתֶם לְכֶם עַם־אִיבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֲתֶכֶם:** - זה מחנה הארון.

בשעה [רמב"ם מלכים ז,ג] עת שעורכין המערכות והם קרבים להלחם, משוח מלחמה עומד במקום גבוה וכל המערכות לפניו, ואומר להם בלשון הקודש (דב' שפ' כג), ואָמַר אֱלֹהִים שְמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרַבִּים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל־אִיבֵיכֶם אֱלֹהֵי־תִרְאֵי וְאֱלֹהֵי־תַחְפוּזוֹ וְאֱלֹהֵי־תַעֲרָצוֹ מַפְנִיָּהֶם: (דב' שפ' כד), בִּי יִדְוֶן אֱלֹהֵיכֶם הַהֲלֵךְ עִמָּכֶם הַלֵּחֲתֶם לְכֶם עַם־אִיבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֲתֶכֶם: עד כאן אומר משוח מלחמה וכהן אחר תחתיו משמיע אותו לכל העם בקול רם, ואחר כך מדבר משוח מלחמה (דב' שפ' כה), מִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר־נִטַּע פָּרֶם וגו' (דב' שפ' כז), וְיִמְיֵהָאִישׁ אֲשֶׁר־אַרְשׁ וגו', עד כאן משוח מלחמה מדבר והשוטר משמיע לכל העם בקול רם, ואחר כך מדבר השוטר מעצמו ואומר (דב' שפ' כח), מִי־הָאִישׁ הַזֶּה וְהוֹשִׁיעַ אֲתֶכֶם וְהוֹשִׁיעַ אֲתֶכֶם וְהוֹשִׁיעַ אֲתֶכֶם:

(דב' שפ' כה), וְדַבְּרוּ הַשְּׂטָרִים אֲלֵהֶם לֵאמֹר מִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר פָּגַהּ בִּיתִּיהֶם וְלֹא חָנְפוּ יֵדָה וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּרִיָמֻת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִחַנְּגָבוּ:
(דב' שפ' כו), וְיִמְיֵהָאִישׁ אֲשֶׁר־נִטַּע פָּרֶם וְלֹא חָלְלוּ יֵדָה וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּרִיָמֻת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִחַלְּגָבוּ:
(דב' שפ' כז), וְיִמְיֵהָאִישׁ אֲשֶׁר־אַרְשׁ אִשָּׁה וְלֹא לִקְתָּה יֵדָה וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּרִיָמֻת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִקְחָנָה:
(דב' שפ' כח), וְיִסְפוּ הַשְּׂטָרִים לְדַבֵּר אֲלֵהֶם וְאָמְרוּ מִי־הָאִישׁ הַזֶּה וְהוֹשִׁיעַ אֲתֶכֶם יֵדָה וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יָמַס אֶת־לִבָּב אַחֵי כְלִבּוֹ:
(דב' שפ' כט), וְהָיָה כְּכַלֵּת הַשְּׂטָרִים לְדַבֵּר אֲלֵהֶם וַפְקִדּוֹ שָׁרֵי צְבָאוֹת בְּרֵאשׁ הָעָם: ס

[בבלי סוטה מב:א - ב גמ'] מאי קאמר? הכי קאמר, שנאמר: ודבר, ולהלן אומר: (שמ' ית' יט,ט) מַשָּׁה וְדַבְּרִי וְהָאֲלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹלִי: מה להלן בלשון הקודש, אף כאן בלשון הקודש. תנו רבנן: (דב' שפ' כב), ונגש הפהו ודבר אלהים: - יכול כל כהן שירצה? ת"ל: (דב' שפ' כה), וְדַבְּרוּ הַשְּׂטָרִים (תבנית טעמים כללית זרקא סגול, כל מונח מוסיף עוד ענין בתפקיד כעין מוסיף ממין הענין על הענין כאן כהמשך הגמרא ממונה על השוטרים, ממונה על הכהנים), מה שוטרים בממונה, אף כהן בממונה. ואימא: כהן גדול! דומיא דשוטר, מה שוטר שיש ממונה על גביו, אף כהן שיש ממונה על גביו. כהן גדול נמי האיצא מלך על גביו! בעבודתו קאמר. ואימא: סגן! סגן לאו ממונה הוא, דתניא, אמר רבי חנינא סגן הכהנים: למה סגן ממונה? שאם אירע בו פסול בכהן גדול, נכנס ומשמש תחתיו.

(דב' שפ' כג), ואָמַר אֱלֹהִים שְמַע יִשְׂרָאֵל. (מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מונח לשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מפשט הכתוב, וזאת התמיהה של הגמרא) מאי שנא שְמַע יִשְׂרָאֵל (אמנם זה בתבנית טעמים השונה מ-דב' וא' ו,ד) שְמַע יִשְׂרָאֵל? (משיבה הגמרא) אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל: אפילו לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית - אי אתם נמסרין בידם.

(דב' שפ' כג), ואָמַר אֱלֹהִים שְמַע יִשְׂרָאֵל - מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מונח לשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מפשט הכתוב, מונח מרמז לאפשרות לעוד למודים בתפקיד זקף-קטן.
הפשט מספר על פניית הכהן המשוח אל המתיצבים למלחמה. (למוד א) אפילו לא קיימתם (כללית בכל יום וכאן בסכנת נפשות) אלא (זקף-קטן בתפקיד פעמיים שכאן זה לזכור לפנות אל ה' ב) קריאת שמע שחרית וערבית - אי אתם נמסרין בידם; (למוד ב) אפשר שזה לא רק למתיצבים אלא לכל אחד מישראל בכל מצב של אונס לזכור לפנות אל ה' - ב-קריאת שמע שחרית וערבית - אי אתם נמסרין בידם; [משנה ברכות פ"א, מ"א] [*] מאימתי קורין את שמע בערבית [משנה ברכות פ"א, מ"ב] [*] מאימתי קורין את שמע בשחרית [פירוש המשנה לרמב"ם ברכות פ"א, מ"א] לפי שכך בא הכתוב בחובת קריאתה (דב' וא' ו,ד) וְיִבְשֻׁכְּבֶהָ וַיִּקְוֶמָהּ, (למוד ג, ד-1) (דב' שפ' כג), אל־יִבְרַךְ לְבַבְכֶם אֱלֹהֵי־תִרְאֵי כו'. תנו רבנן: פעמיים מדבר עמם, אחת בספר ואחת במלחמה,

(המשך סוטה שם) **(דב' שפ' כג), אל־יִבְרַךְ לְבַבְכֶם אֱלֹהֵי־תִרְאֵי כו'.** תנו רבנן: פעמיים מדבר עמם, אחת בספר ואחת במלחמה, בספר מה הוא אומר? **[בבלי סוטה מב,ב]** שמעו דברי מערכי המלחמה, וחזרו; במלחמה מה הוא אומר? **(דב' שפ' כג), אל־יִבְרַךְ לְבַבְכֶם אֱלֹהֵי־תִרְאֵי וְאֱלֹהֵי־תַחְפוּזוֹ וְאֱלֹהֵי־תַעֲרָצוֹ מַפְנִיָּהֶם:** נגד ארבעה דברים שעובדי כוכבים עושין: מגיפין ומריעין, צווחין ורומסין. (המשנה פרשה ששה למודים) פירוש [רש"י בבלי סוטה מב:א] עוסק בפשט **(דב' שפ' כג), אל־יִבְרַךְ לְבַבְכֶם אֱלֹהֵי־תִרְאֵי וְאֱלֹהֵי־תַחְפוּזוֹ וְאֱלֹהֵי־תַעֲרָצוֹ** - ארבעה אזהרות כנגד ארבעה דברים שעובדי כוכבים היו עושין לאיים מגיפין בתריסין ומריעין בקרנות וצווחין בקולם ורומסין בצהלת סוסייהן ודהרותם אבל צחצוח חרבות ושפעת קלגסים הן עיקר המלחמה ואינן לאיים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלקו - סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבוב, מכל מקום; דרגא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפיטתיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפיטתיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא - סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה; (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שעות, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שעות, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושא/אח/חם בתושב"ע פ.

אפשר שתבנית הטעמים (דב' שפ' כג) אלתפיראזו ואלתפחפזו ואלתפערצו - דרגא תביר טפחא בתפקיד כעין קבוצה עם הלכה או ענין שיה לפיטתיה; אפשר שמרמות לפירוש (רש"י בבלי סוטה מבא) שמעו דברי מערכי מלחמה - מי ראוי לחזור ומי ראוי לילך וחזור הראויים לחזור כגון בנה בית ונטע כרם ואירש אשה וירא ורך הלבב ואף על גב דכתיב בהן (דב' שפ' כה) ונדברו השפטים לקמן אמרינן דכהן קאמר להו אלא שהשופטים משמיעין דבריו לעם.

עוד מי ראוי לחזור (בית הבחירה למאירי סוטה מבא) אבל אתם אין אתם כן אלא (דב' שפ' כד) כי ידגד אלהים ההלך עמכם להלחם לכם עם איביכם להושיע אתכם: זה מחנה הארון (דב' שפ' כה) ונדברו השפטים אלהיכם לאמר וגו' (תבנית טעמים כללית זרקא סגול, כל מונח מוסיף עוד ענין בתפקיד כעין מוסיף ממין הענין על הענין כאן מרבה מיני מבנים) אחד הבונה בית התבן בית הבקר בית העצים בית האוצרות, אחד הבונה בית הלוקח אחד הירוש ואחד שניתן לו מתנה. (דב' שפ' כו) ומי יתקדש ויפטר מן הירוש ואחד הנוטע כרם ואחד הנוטע חמשה אילני מאכל אפי' מחמשת המינין אחד הנוטע ואחד המבריך ואחד המרכיב אחד הלוקח אחד הירוש אחד שניתן לו מתנה (דב' שפ' כז) ומי יתקדש ויפטר מן הירוש ואחד המרכיב אחד הלוקח אחד הירוש ואפי' שומרת יבם אפי' שמע שמת אחיו במלחמה חוזר ובא לו כל אלו שומעים את דברי כהן מעורכי המלחמה וחוזרין (עד כאן הראויים לחזור ועל כולם תחול החובה המרומזת בתבנית הטעמים (דב' שפ' כג) אלתפיראזו ואלתפחפזו ואלתפערצו - דרגא תביר טפחא) ומספקין מים ומזון ומתקנים את הדרכים אלו שאינן חוזרין הבונה בית שער אכסדרה ומרפסת והנוטע ארבעה אילני מאכל או חמשה אילני סרק המחזיר את גרושתו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין לא היה חוזר ור' יהודה אומ' אף הבונה בית על מכוננו לא היה חוזר ר' אלעזר אומר אף הבונה בית בשרון לא היה חוזר אמר הר"ם (הרמב"ם) פ"י אמרו במשוח מלחמה (דב' שפ' כב) ונדבר אלהיכם ואמ' (שמ' ית' יט, טי) משה ונדבר והאלהים יענו בקול: כמו ששם בלשון הקדש כאן וכאן בלשון הקדש וצחצוח חרבות בסיף בהיקות הסיף והרמחים והגפת תריסין הכאת המגינים קצתם בקצתם ושיפת הקולגסים הפלגת והם מקלות יכו בהם האבנים ויעופו ויסב עקבי האנשים והסוסים ויפלו ונצחוננו התגברותו ותקפו פ"י אמר השם (דב' שפ' כה) מי יתקדש ויפטר מן הירוש ואחד הנוטע חמשה אילני מאכל בית שהיא ראוייה לדור בה ואמ' (דב' שפ' כז) אשר לקח אשה וזה לא לקחה על דרך התורה לבנים בשרון אמרו בתלמוד מפני שמתדשין אותו פעמים בשבוע ואין הלכה לא כר' אליעזר ולא כר' יהודה:

ויקרא בחקתי כו, ח: ונדפפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ידפפו ונפלו איביכם לפניכם לחרב: (רש"י [ו' בח' כו, ח] ונדפפו מכם - מן החלשים שבכם, ולא מן הגבורים שבכם [מדרש אגדה]:

(ו' בח' כו, ח) ונדפפו - קדמא בתפקיד לכתחילה מפני שה' לוחם לישראל אז גם החיילים הפחות מיומנים מספיקים לנצח את אויבי ישראל.

(ו' בח' כו, ח) ונדפפו מכם חמשה מאה - מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן מרמוז לשני למודים, מהפך פשטא מרמוז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מפשט הכתוב, (למוד א) יוצא מהפשט כפירוש [שפת"ח מ] מדלא כתיב ורדפו חמשה מכם מאה כמו שכתוב אחר כך ומאה מכם רבבה אלא לכך שינה וכו' לומר לך דהאי מכם אין פירושו כמשמעו אלא מכם לשון מך כמו ומך אחיך עמו דהיינו עני וסתם עני הוא חלש:

(למוד ב) מתאים לפשט של רש"י [פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא דף עה עמוד א] (ו' בח' כו, ח) ונדפפו מכם חמשה מאה. החלש שבכם. שהרי בגבורים כתיב (דב' האזינו לב, ג) איכה ידף אַחַד (מאומות העולם) אַלְף וּשְׁנַיִם יַגִּסוּ רַבְבָּה אִם-לֹא פִּי-צִוְרָם מְקַרְם וַיִּדְגְּ הַסְּגִיָּרָם:

כתוב זה נאמר כאזרה ליישראל מה יקרה להם אם אינם מקיימים את התורה. הסבר ע"י [מדרש תנאים לדברים (הופמן)] (דב' האזינו לב, ג) איכה ידף אַחַד (מאומות העולם) אַלְף וּשְׁנַיִם יַגִּסוּ רַבְבָּה אִם-לֹא פִּי-צִוְרָם מְקַרְם אומ' הרי אחד ממנו רודף מאומות העו' אלף ושנים מניסים רבבה אבל עכשו אינו כן אלא אחד מאומות העולם רודף מכם אלף ושנים מניסים רבבה ללמודך שהחלט גורם.

(למוד ג-מ, כו, ח) אפשר לצרף לכאן את [פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שם] (ו' בח' כו, ח) ונדפפו את איביכם ונפלו. שיהו נופלין איש בחרב רעהו: היינו יוצא מהפשט שישראל רודפים ומפילים אותם. (שמואל א יד, ב) וַיַּעַק שָׂאוּל וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיַּבְּאוּ עֵדֵי-הַמִּלְחָמָה וְהָיָה הַיָּמָה חָרָב אִישׁ בְּרֵעֵהוּ מִהַוְנָה גְדוֹלָה מְאֹד:

(רש"י [ו' בח' כו, ח] חמשה מאה ומאה מכם רבבה - וכי כך הוא החשבון, והלא לא היה צריך לומר אלא מאה מכם שני אלפים ירדפנו, אלא אינו דומה מועטין העושיין אתי התורה למרובין העושיין את התורה: [אילת השחר הרב א"ל שטיינמן] (ו' בח' כו, ח) והנה הרמב"ם (הל' תשובה פי"ג ה"ב) כתב דאם העולם רובו חייב מיד הוא נחרב, וא"כ כל זמן שהעולם קיים ע"כ שהעולם רובו זכאי ויש מרובים העושים את התורה ותמיד צריכים לנצח במלחמה, וצ"ל שהכונה לרוב יותר גדול, וכשיש מרובים העושים את התורה יש השפעת טובה יותר גדולה מאשר כשיש רוב מצומצם:

ונהנה אף על פי שיש בעולם הרבה עכו"ם החוטאים, מ"מ העולם רובו זכאי משום שעיקר המעשים הקובעים בעולם הם של כלל ישראל, וכמש"כ בנפש החיים (א' ד') שהעושה מעשים לא טובים הם יכולים להקל ולחרוס הרבה יותר ממה שהחריב נ"נ וטיטוס, כי הלא נ"נ וטיטוס לא עשו במעשיהם שום פגם וקלקול כלל למעלה וכו' עי"ש, והעכו"ם הם בגדר תינוקות שנשבו, וכבר כתב הרמב"ם שם שרק הקדוש ברוך הוא יודע לשקול זכויות וחובות ואין זה תלוי במספר הזכויות והחובות]:
יל"ע אם כונת רש"י שיצליחו ככהאי גוונא שהרודפים יהיו מהצדיקים, אם דבזכות זה שיש מרובים שיש זכויות והחובות הם יצליחו אפי' אם הנלחמים אינם מהצדיקים (ובאוה"ח פרשת מטות ל"ב כ' משמע שזה מועיל מה שהצדיקים בעצמם יוצאים למלחמה):

(ו' בח' כו, ח) ומאה מכם - מרכא טפחא בתפקיד קבוצה שעשויה לגדול, יתור לרבוב, וזה כפ' [רש"י] אינו דומה מועטין העושיין את התורה למרובין העושיין את התורה: היינו כ-[איילת השחר] ההשפעה של עשיית התורה ע"י הרבים הוא לאין שעור גדול מעשיית התורה ע"י מועטין.

(ו' בח' כו, ח) רבבה ידפפו - מונח מרבה אתנה מגביל בסה"כ רבוי הגבלות כ-[איילת השחר] על עושי רע בזכות המעשים הטובים של כלל ישראל אפילו אינם מהצדיקים.

(ו' בח' כו, ח) ונפלו איביכם לפניכם - דרגא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה או ענין שיה לפיטתיה; גם זה כעין יוצא מהפשט כהוזכר לעיל. וכפ' [רש"י] (ו' בח' כו, ח) ונפלו איביכם וגו' - שיהיו נופלין לפניכם שלא כדרך הארץ:

[שפת"ח ע] דקשה לרש"י למה לי למכתב שני פעמים ונפלו אויביכם הא לעיל גם כן כתיב ונפלו לפניכם אלא וכו':

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.